

POLITIKY
EURÓPSKEJ ÚNIE

Európa v 12 lekciách

Pascal Fontaine

Európska únia

POLITIKY EURÓPSKEJ ÚNIE

*Táto brožúra je súčasťou série publikácií, ktoré vysvetľujú,
čo robí Európska únia v rôznych politických oblastiach, aké
sú dôvody jej opatrení a aké výsledky dosiahla.*

*Publikácie z tejto série si môžete
stiahnuť na tejto adrese:*

http://ec.europa.eu/eu2020/index_sk.htm

Ako funguje Európska únia
Európa 2020 – stratégia rastu EÚ

Európa v 12 lekciách ✘
Zakladatelia EÚ

Bezpečnosť potravín
Boj proti podvodom
Colná únia
Dane
Digitálna agenda
Doprava
Energetika

Hospodárska a menová únia a euro
Hospodárska súťaž
Hranice a bezpečnosť

Humanitárna pomoc a civilná ochrana
Kultúra a audiovizuálna oblasť
Migrácia a azyl

Námorné záležitosti a rybárstvo
Obchod

Opatrenia na ochranu klímy
Podnikanie

Poľnohospodárstvo
Regionálna politika
Rozpočet

Rozšírenie
Rozvoj a spolupráca
Spotrebiteľia

Spravodlivosť, občianstvo, základné práva
Verejné zdravie
Vnútorný trh

Výskum a inovácie

Vzdelávanie, odborná príprava, mládež a šport
Zahraničné veci a bezpečnostná politika

Zamestnanosť a sociálne veci
Životné prostredie

Politiky Európskej únie Európa v 12 lekciách, Pascal Fontaine

Európska komisia
Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu
Publikácie

1049 Brusel
BELGICKO

Rukopis bol aktualizovaný v januári 2014

Obálka: © Maciej Frolow/Brand X Pictures/Jupiterimages

44 s. – 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-34295-0
doi:10.2775/46699

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie

© Európska únia, 2014.

Rozmnožovanie je povolené. Na použitie alebo
reprodukcii jednotlivých fotografií je potrebné získať
povolenie priamo od držiteľov autorských práv.

POLITIKY EURÓPSKEJ ÚNIE

Európa v 12 lekciách

Pascal Fontaine

Obsah

1. Prečo Európska únia?	3
2. Desať historických krokov	6
3. Rozširovanie EÚ a dobré vzťahy so susednými krajinami	8
4. Ako Únia funguje?	11
5. Čo Únia robí?	16
6. Jednotný trh	21
7. Euro	24
8. Vývoj založený na poznatkoch a inováciách	27
9. Čo znamená byť občanom Európskej únie?	28
10. Európa slobody, bezpečnosti a spravodlivosti	31
11. EÚ na svetovej scéne	34
12. Aká budúcnosť čaká Európu?	37
Kľúčové dátumy v histórii európskej integrácie	39

1. Prečo Európska únia?

Poslaním EÚ v 21. storočí je:

- ▶ *udržiavať a prehĺbovať mier medzi jej členskými štátmi;*
- ▶ *spájať európske krajiny v praktickej spolupráci;*
- ▶ *zabezpečiť európskym občanom život v bezpečí;*
- ▶ *podporovať hospodársku a sociálnu solidaritu;*
- ▶ *zachovávať európsku identitu a rozmanitosť v čase globalizácie;*
- ▶ *šíriť spoločné európske hodnoty.*

I. Mier

Spočiatku bola myšlienka zjednotenia Európy len snom filozofov a vizionárov. Konkrétnym politickým cieľom sa stala až neskôr. Napríklad Victor Hugo si v duchu humanistických ideálov predstavoval mierové „Spojené štáty európske“. Tento sen sa rozplynul v dôsledku dvoch hrozných vojen, ktoré v prvej polovici 20. storočia spustošili európsky kontinent.

Na troskách druhej svetovej vojny však svitla nová nádej. Ľudia, ktorí počas vojny vzdorovali totalitným režimom, boli odhodlaní skončiť s nenávisťou a súperením medzi národmi Európy a vytvoriť podmienky pre trvalý mier. V rokoch 1945 až 1950 sa niekoľko odvážnych štátnikov, ako napríklad Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi a Winston Churchill, pustilo do presvedčania svojich krajanov, aby vstúpili do novej éry. Západná Európa mala nadobudnúť novú štruktúru vychádzajúcu zo spoločných záujmov a založenú na zmluvách zaručujúcich dodržiavanie práva a rovnosť medzi všetkými krajinami.

Robert Schuman (francúzsky minister zahraničných vecí) prevzal myšlienku Jeana Monneta a 9. mája 1950 navrhol založenie Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO). V krajinách, ktoré kedysi proti sebe bojovali, sa výroba uhlia a ocele mala dostať pod kontrolu spoločného Vysokého úradu. Praktickým aj výrazne symbolickým spôsobom sa suroviny vojny premenili na nástroje zmierenia a pokoja.

II. Zjednotenie Európy

Po páde Berlínskeho múra v roku 1989 Európska únia podporovala zjednotenie Nemecka. Keď sa v roku 1991 rozpadlo sovietske impérium, krajiny strednej a východnej Európy získali po desaťročiach strávených za „železnou oponou“ naspäť svoju slobodu a mohli si samy vybrať vlastný osud. Mnohé sa rozhodli, že ich budúcnosť je v rodine demokratických európskych národov. Osem týchto krajín pristúpilo k EÚ v roku 2004, dve ďalšie nasledovali v roku 2007 a Chorvátsko pristúpilo v roku 2013.

*Pád Berlínskeho múra
v roku 1989
viedol k postupnému
ukončeniu rozdelenia
európskeho kontinentu.*

Proces rozširovania EÚ stále pokračuje. Osem krajín sa nachádza v rozličných etapách prípravy na možné budúce členstvo.

III. Bezpečnosť

Otázky bezpečnosti musí Európa riešiť aj v 21. storočí. EÚ musí účinne zaistiť bezpečnosť svojich členských štátov. Musí konštruktívne spolupracovať s regiónmi, ktoré s ňou bezprostredne susedia: Balkán, severná Afrika, Kaukaz a Blízky východ. Okrem toho musí chrániť svoje vojenské a strategické záujmy prostredníctvom spolupráce so svojimi spojencami, najmä s NATO, a rozvíjania skutočnej spoločnej európskej bezpečnostnej a obrannej politiky.

Vnútoraná a vonkajšia bezpečnosť sú dve strany jednej mince. Boj proti terorizmu a organizovanému zločinu si vyžaduje úzku spoluprácu policajných zborov všetkých krajín EÚ. Európa stojí pred novou úlohou: vytvoriť z Európskej únie priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom má každý rovnaký prístup k spravodlivosti a užíva rovnakú mieru právnej ochrany. Na dosiahnutie tohto cieľa musia vlády členských štátov EÚ úzko spolupracovať. Aj orgány ako Europol, Európsky policajný úrad a Eurojust (ktorý podporuje spoluprácu medzi prokurátormi, sudcami a príslušníkmi polície v rôznych krajinách EÚ) musia zohrávať aktívnu a účinnú úlohu.

IV. Hospodárska a sociálna solidarita

Európska únia bola založená so zámerom dosiahnuť politické ciele, ktoré uskutočňovala prostredníctvom hospodárskej spolupráce.

Európske krajiny vykazujú čoraz nižší percentuálny podiel na svetovej populácii. Ak si chcú zabezpečiť hospodársky rast a schopnosť súťažiť na svetovej scéne s ostatnými veľkými ekonomikami, musia naďalej spájať svoje sily. Žiadna krajina EÚ nie je dostatočne silná, aby mohla vo svetovom obchode vystupovať „na vlastnú päsť“. V záujme dosiahnutia úspor z rozsahu a získania nových zákazníkov európske spoločnosti potrebujú širšiu základňu ako svoj vnútroštátny domáci trh, a túto širšiu základňu im ponúka európsky jednotný trh. Aby z tohto celoeurópskeho trhu s vyše 500 miliónmi zákazníkov malo osov čo najviac ľudí, usiluje sa EÚ o odstránenie prekážok obchodovania a oslobodenie firiem od nepotrebných byrokracie.

Protiváhou celoeurópskej voľnej hospodárskej súťaže však musí byť celoeurópska solidarita, ktorá občanom Európy prináša hmatateľné výhody: keď ich postihnú záplavy či iné prírodné katastrofy, dostanú pomoc z rozpočtu EÚ. Štrukturálne fondy, ktoré spravuje Európska komisia, podporujú a dopĺňajú úsilie orgánov krajín EÚ s celoštátnou a regionálnou pôsobnosťou o zmenšovanie rozdielov medzi rôznymi časťami Európy. Peniaze z rozpočtu EÚ a pôžičky z Európskej investičnej banky (EIB) sa používajú na zlepšenie dopravnej infraštruktúry v Európe (napríklad na rozšírenie siete diaľnic a vysokorýchlostných železníc), čím sa dosahuje lepšie spojenie s odľahlými regiónmi a podporuje sa transeurópsky obchod.

Celosvetová finančná kríza v roku 2008 spôsobila najprudší hospodársky pokles v dejinách EÚ. Vlády štátov a inštitúcie EÚ museli rýchlo konať, aby zachránili banky, a EÚ poskytla najtvrdšie zasiahnutým krajinám finančnú pomoc. Spoločná jednotná mena pomohla ochrániť eurozónu pred špekuláciami a devalváciou. V roku 2010 EÚ a jej členské štáty vyvinuli spoločné úsilie o zníženie svojho verejného dlhu. V nasledujúcich rokoch bude pre európske krajiny veľkou výzvou zachovať solidaritu v čase celosvetových kríz a spoločnými silami hľadať cestu z recesie k udržateľnému rastu.

V. Európska identita a rozmanitosť v globalizovanom svete

Európske postindustriálne spoločnosti sú čoraz komplexnejšie. Životná úroveň sa stále zvyšuje, no naďalej existujú veľké rozdiely medzi bohatými a chudobnými. Tieto rozdiely môžu narastať pôsobením faktorov ako hospodárska recesia, relokácia priemyslu, starnutie obyvateľstva a problémy s verejnými financiami. Je dôležité, aby krajiny EÚ pri riešení týchto problémov spolupracovali.

Nejde však o spoluprácu na úkor odlišnej kultúrnej a jazykovej identity jednotlivých krajín. Práve naopak, mnohé činnosti EÚ pomáhajú podporovať regionálne osobitosti a bohatú rozmanitosť európskych tradícií a kultúr.

Z dlhodobého hľadiska je to prospešné pre všetky krajiny EÚ. Šesťdesiat rokov európskej integrácie ukázalo, že EÚ ako celok je viac ako len súčet jej častí. Z hospodárskeho, sociálneho, technologického, obchodného a politického hľadiska má EÚ väčšie slovo ako v prípade, keby jej členské štáty konali individuálne. Spoločné konanie a jednotné vystupovanie predstavuje významný prínos.

*Zjednotení v rozmanitosti:
spolupráca prináša
lepšie výsledky.*

V dnešnom svete nastupujúce ekonomiky ako Čína, India a Brazília smerujú k tomu, že sa stanú popri Spojených štátoch svetovými superveľmocami. Pre členské štáty Európskej únie je preto viac ako kedykoľvek v minulosti dôležité spojiť sa a dosiahnuť „kritickú váhu“, vďaka ktorej si udržia svoj vplyv na svetovej scéne.

Ako EÚ tento vplyv využíva?

- Európska únia je vedúca obchodná mocnosť na svete, a preto zohráva rozhodujúcu úlohu v medzinárodných rokovaníach, akými sú napríklad rokovania medzi 159 členskými krajinami Svetovej obchodnej organizácie (WTO) alebo konferencie OSN o zmene klímy.
- EÚ zaujíma jasný postoj k citlivým otázkam, ktoré znepokojujú obyčajných ľudí, akou je napríklad ochrana životného prostredia, obnoviteľné zdroje energie, zásada „predbežnej opatrnosti“ v bezpečnosti potravín, etické aspekty biotechnológií, nutnosť ochrany ohrozených druhov atď.
- EÚ naďalej stojí v popredí celosvetového úsilia bojovať proti globálnemu otepľovaniu. V decembri sa EÚ jednostranne zaviazala, že do roku 2020 zníži emisie skleníkových plynov o 20 %.

Staré príslovie „v jednote je sila“ je tak pre dnešných Európanov stále aktuálne.

VI. Hodnoty

EÚ chce podporovať humanistické a pokrokové hodnoty a zabezpečiť, aby ľudstvo malo úžitok z prebiehajúcich veľkých globálnych zmien a nestalo sa ich obeťou. Napĺňať potreby ľudí nie je možné len prostredníctvom pôsobenia síl trhu alebo jednostrannej činnosti ojedinelých krajín.

EÚ teda predstavuje humanistickú víziu a model spoločnosti, ktoré majú podporu veľkej časti jej občanov. Európania si uchovávajú svoje bohaté dedičstvo hodnôt, medzi ktoré patria ľudské práva, sociálna solidarita, sloboda podnikania, spravodlivé rozdeľovanie výsledkov hospodárskeho rastu, právo na ochranu životného prostredia, rešpektovanie kultúrnej, jazykovej a náboženskej rozmanitosti a harmonické spojenie tradície a pokroku.

Charta základných práv Európskej únie bola vyhlásená v Nice v decembri 2000. Vďaka Lisabonskej zmluve, ktorá nadobudla platnosť 1. decembra 2009, je teraz charta právne záväzným dokumentom. Charta ustanovuje všetky práva, ktoré sa dnes priznávajú členským štátom EÚ a jej občanom. Spoločné práva a hodnoty vytvárajú medzi Európanmi pocit vzájomnej spriaznenosti. Uvedme len jeden príklad: všetky krajiny EÚ zrušili trest smrti.

2. Desať historických krokov

- ▶ 1951: Šesť zakladajúcich členov vytvára Európske spoločenstvo uhlia a ocele.
- ▶ 1957: Tých istých šesť krajín podpisuje Rímske zmluvy, ktorými sa zakladá Európske hospodárske spoločenstvo (EHS) a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (Euratom).
- ▶ 1973: Spoločenstvá sa rozširujú na deväť členských štátov a zavádzajú ďalšie spoločné politiky.
- ▶ 1979: Prvé priame voľby do Európskeho parlamentu.
- ▶ 1981: Prvé stredozemné rozšírenie.
- ▶ 1992: Európsky jednotný trh sa stáva skutočnosťou.
- ▶ 1993: Maastrichtskou zmluvou sa zakladá Európska únia (EÚ).
- ▶ 2002: Do obehu prichádza euro.
- ▶ 2007: EÚ má 27 členských štátov.
- ▶ 2009: Nadobúda platnosť Lisabonská zmluva, čím sa mení spôsob fungovania EÚ.

1.

V Schumanovej deklarácii z 9. mája 1950 bol predložený návrh na vytvorenie Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, ktoré sa stalo skutočnosťou vďaka Parížskej zmluve z 18. apríla 1951. Tak vznikol medzi šiestimi zakladajúcimi krajinami (Belgicko, Spolková republika Nemecko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko a Holandsko) spoločný trh s uhlím a oceľou. Cieľom spoločenstva bolo zachovať po druhej svetovej vojne mier medzi víťaznými a porazenými národmi Európy, spojiť ich na zásade rovnosti a dosiahnuť spoluprácu v spoločných inštitúciách.

2.

Táto „šestka“ sa následne Rímskymi zmluvami z 25. marca 1957 rozhodla založiť Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (Euratom) a Európske hospodárske spoločenstvo (EHS). EHS malo viesť k vybudovaniu širšieho spoločného trhu, ktorý by sa týkal celého radu tovarov a služieb. K 1. júlu 1968 tieto krajiny medzi sebou zrušili clá a v 60. rokoch sa navyše zaviedli spoločné politiky, konkrétne v oblasti obchodu a poľnohospodárstva.

3.

Tento projekt bol taký úspešný, že sa Dánsko, Írsko a Spojené kráľovstvo rozhodli k nemu pridať. Prvé rozšírenie – zo šiestich členov na deväť – sa uskutočnilo v roku 1973. V rovnakom čase sa zaviedli nové politiky v sociálnej a environmentálnej oblasti a v roku 1975 bol založený Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR).

9. mája 1950 Robert Schuman, francúzsky minister zahraničných vecí, prvý raz verejne vyslovil myšlienky, ktoré viedli k Európskej únii. Preto sa 9. máj oslavuje ako Deň Európy.

4.

Dôležitý krok vpred predstavovali prvé priame voľby do Európskeho parlamentu, ktoré sa konali v júni. Tieto voľby sa konajú každých päť rokov.

5.

V roku 1981 sa k spoločenstvám pripojilo Grécko a v roku 1986 Španielsko a Portugalsko. Tým sa posilnila prítomnosť Spoločenstva v južnej Európe a výraznejšie sa prejavila potreba realizovať programy regionálnej pomoci.

6.

Celosvetový hospodársky útlm začiatkom 80. rokov priniesol vlnu „europesimizmu“. V roku 1985 však svitla nová nádej, keď Európska komisia pod vedením Jacquesa Delorsa uverejnila bielu knihu, v ktorej stanovila časový rozvrh dobudovania európskeho jednotného trhu do 1. januára 1993. Tento ambiciózný cieľ bol zakotvený v Jednotnom európskom akte, ktorý bol podpísaný vo februári 1986 a nadobudol platnosť 1. júla 1987.

7.

Politická štruktúra Európy sa dramaticky zmenila po páde Berlínskeho múra v roku 1989. Nasledovalo zjednotenie Nemecka v októbri 1990 a v krajinách strednej a východnej Európy, ktoré sa vymanili spod sovietskeho vplyvu, zavládla demokracia. Samotný Sovietsky zväz sa rozpadol v roku 1991.

V rovnakom čase členské štáty EHS rokovali o novej zmluve, ktorú v Maastrichte v decembri 1991 prijala Európska rada (prezidenti a/alebo predsedovia vlád). Začlenením medzivládnej spolupráce (v oblastiach ako zahraničná politika a vnútorná bezpečnosť) do existujúceho systému Spoločenstva sa Maastrichtskou zmluvou založila Európska únia (EÚ). Do platnosti vstúpila 1. novembra 1993.

8.

V roku 1995 pristúpili k Európskej únii ďalšie tri krajiny – Rakúsko, Fínsko a Švédsko –, čím počet jej členov narástol na 15. V tom čase sa už Európa konfrontovala s čoraz naliehavším problémom globalizácie. Nové technológie a čoraz častejšie používanie internetu prispeli k modernizácii hospodárstva, no zároveň aj k zvýšeniu spoločenského a kultúrneho napätia.

Medzičasom EÚ pracovala na svojom dosiaľ najväčšom projekte – vytvorení jednotnej meny, ktorá by zjednodušila život firmám, zákazníkom a cestujúcim. 1. januára 2002 euro nahradilo staré meny 12 krajín EÚ, ktoré spolu vytvorili „eurozónu“. Dnes je euro podobne ako americký dolár jednou z hlavných svetových mien.

9.

V polovici 90. rokov 20. storočia sa začali prípravy na zatiaľ najväčšie rozšírenie EÚ. Žiadosť o členstvo predložilo šesť bývalých krajín bývalého sovietskeho bloku (Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko a Slovensko), tri pobaltské štáty, ktoré boli súčasťou Sovietskeho zväzu (Estónsko, Lotyšsko a Litva), jedna z republík bývalej Juhoslávie (Slovinsko), dve stredomorské krajiny (Cyprus a Malta).

EÚ privítala toto rozšírenie ako šancu pomôcť stabilizovať európsky kontinent a priniesť výhody európskej integrácie aj týmto mladým demokraciám. Rokovania sa začali v decembri 1997 a 1. mája 2004 pristúpilo k Európskej únii 10 kandidátskych krajín. Bulharsko a Rumunsko nasledovali v roku 2007. Chorvátsko pristúpilo v roku 2013, čím počet členských štátov EÚ narástol na 28.

10.

Rozšírená EÚ potrebovala na zvládnutie komplexných otázok 21. storočia jednoduchšiu a účinnejšiu metódu prijímania spoločných rozhodnutí. Nové pravidlá boli predložené v návrhu ústavy EÚ, ktorá bola podpísaná v októbri 2004 a ktorou sa mali nahradiť všetky existujúce zmluvy. Tento text bol však v roku 2005 zamietnutý v dvoch národných referendách. Ústava bola preto nahradená Lisabonskou zmluvou, ktorá bola podpísaná 13. decembra 2007 a vstúpila do platnosti 1. decembra 2009. Mení a dopĺňa predošlé zmluvy, ale nenahrádza ich, a zavádza väčšinu zmien, ktoré obsahovala ústava. Vytvára napríklad funkciu stáleho predsedu Európskej rady, ako aj funkciu vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.

V rovnakom čase vypukla celosvetová finančná a hospodárska kríza. To viedlo k vytvoreniu nových mechanizmov EÚ s cieľom zabezpečiť stabilitu bánk, znížiť verejný dlh a koordinovať hospodárske politiky členských štátov, najmä tých, ktoré používajú euro.

3. Rozširovanie EÚ a dobré vzťahy so susednými krajinami

- ▶ Európska únia je otvorená všetkým európskym krajinám, ktoré spĺňajú demokratické, politické a ekonomické kritériá členstva.
- ▶ Postupným rozširovaním vzrástol počet členských krajín EÚ zo šesť na 28. V roku 2013 osem ďalších krajín buď rokovalo o členstve, alebo sa nachádzalo v rôznych etapách prípravy. Každá zmluva o pristúpení novej krajiny vyžaduje jednomyselný súhlas všetkých členských štátov. Okrem toho EÚ pred každým novým rozšírením zhodnotí, či dokáže začleniť nových členov a či jej inštitúcie budú naďalej riadne fungovať.
- ▶ Rozširovanie Európskej únie pomohlo posilniť a stabilizovať demokraciu a bezpečnosť v Európe a zvýšiť jej potenciál pre obchod a hospodársky rast.

I. Zjednocovanie kontinentu

A. ÚNIA S 28 ČLENMI

V decembri 2002 sa v Kodani zišla Európska rada, ktorá uskutočnila jeden z najvýznamnejších krokov v celej histórii európskeho zjednocovania. Prijatie ďalších 12 krajín do EÚ nemalo za následok len rozšírenie rozlohy a zvýšenie počtu obyvateľov. Okrem toho sa skončilo rozdelenie kontinentu na dve časti, ktoré trvalo od roku 1945. Európske krajiny, ktorým bola celé desaťročia upieraná demokracia a sloboda, sa konečne mohli pripojiť k rodine demokratických európskych národov. V roku 2004 sa teda Česká republika, Estónsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Poľsko, Slovinsko a Slovensko stali členmi EÚ spolu so stredomorskými ostrovnými štátmi Cyprom a Maltou. V roku 2007 k EÚ pristúpilo Bulharsko a Rumunsko. Chorvátsko sa do tohto procesu zapojilo v roku 2003, keď požiadalo o členstvo, a v roku 2013 sa stalo členom. Všetky tieto krajiny sú teraz partnermi vo významnom projekte autorov pôvodnej myšlienky EÚ.

B. PREBIEHAJÚCE ROKOVANIA O PRISTÚPENÍ

Turecko, člen NATO, má s EÚ už dávnejšie uzavretú dohodu o pridružení a o členstvo v EÚ sa uchádza od roku 1987. Vzhľadom na zemepisnú polohu a politickú históriu Turecka EÚ s akceptovaním žiadosti tejto krajiny dlho váhala. V októbri 2005 sa však napokon pristupové rokovania začali. Niektoré krajiny EÚ vyjadrili pochybnosti o tom, či sa Turecko stane, alebo má stať členom Európskej únie. Navrhujú alternatívne riešenie – tzv. privilegované partnerstvo.

Krajiny západného Balkánu, ktorých väčšina kedysi tvorila súčasť Juhoslávie, sa tiež obracajú na Európsku úniu, aby urýchlili rekonštrukciu svojho hospodárstva, zlepšili svoje vzájomné vzťahy (dlhodobobo bolestivo poznačené etnickými a náboženskými vojnami) a stabilizovali svoje demokratické inštitúcie. EÚ udelilo štatút kandidátskej krajiny Albánsku, bývalej Juhoslovenskej republike Macedónsko, Čiernej Hore a Srbsku. Potenciálnou kandidátskou krajinou je Bosna a Hercegovina. Kosovo vyhlásilo nezávislosť v roku 2008 a mohlo by sa tiež stať kandidátskou krajinou, keď sa uzavrujú prebiehajúce rokovania o jeho budúcnosti.

Island, ktorý bol ťažko zasiahnutý finančnou krízou v roku 2008, požiadal o členstvo v EÚ v roku 2009. Na jeho vlastnú žiadosť boli rokovania o pristúpení v roku 2013 pozastavené.

II. Podmienky členstva

A. PRÁVNE POŽIADAVKY

Európska integrácia bola vždy politickým a ekonomickým procesom, ktorý je otvorený všetkým európskym krajinám ochotným podpísať zmluvy a prevziať celý právny poriadok EÚ. Podľa Lisabonskej zmluvy (článok 49) sa o členstvo v Európskej únii môže uchádzať každý európsky štát, ktorý rešpektuje zásady slobody, demokracie, dodržiavania ľudských práv a základných slobôd a právneho štátu.

© Craig Campbell/Woodboard/Corbis

„Perla Jadranu“ – Dubrovnik v Chorvátsku, najnovšom členskom štáte EÚ.

B. KODANSKÉ KRITÉRIÁ

Na základe žiadosti bývalých komunistických krajín o vstup do Únie Európska rada definovala v roku 1993 tri kritériá, ktoré tieto štáty musia splniť, aby sa stali členskými štátmi. Noví členovia musia mať v čase pristúpenia:

- stabilné inštitúcie zaručujúce demokraciu, právny štát, ľudské práva a rešpektovanie a ochranu menšín;
- fungujúcu trhovú ekonomiku a schopnosť zvládnuť konkurenčný tlak a trhové sily v rámci Únie;
- schopnosť prevziať povinnosti vyplývajúce z členstva vrátane podpory cieľov Únie. Musia mať verejnú správu, ktorá je schopná uplatňovať a spravovať právne predpisy EÚ v praxi.

C. POSTUP ZÍSKANIA STATUSU ČLENSKÉHO ŠTÁTU EÚ

Rozhovory o členstve („prístupové rokovania“) sa vedú medzi kandidátskou krajinou a Európskou komisiou, ktorá zastupuje EÚ. Po uzavretí týchto rozhovorov musia všetky členské štáty na svojom zasadnutí v Rade prijať jednomyselné rozhodnutie o súhlase s pristúpením takej krajiny k EÚ. Európsky parlament musí tiež dať svoj súhlas, t. j. za pristúpenie musí hlasovať absolútna väčšina jeho poslancov. Všetky prístupové zmluvy potom musia ratifikovať jednotlivé členské štáty v súlade so svojimi ústavnými postupmi.

V období rokovania kandidátske krajiny zvyčajne dostávajú „predvstupovú“ finančnú pomoc z EÚ, ktorá im má pomôcť dostať sa na hospodársku úroveň krajín EÚ. Tiež majú zvyčajne s EÚ uzavreté tzv. dohody o stabilizácii a pridružení. Na základe týchto dohôd EÚ priamo sleduje ekonomické a administratívne reformy, ktoré musia kandidátske krajiny realizovať v záujme splnenia podmienok členstva v EÚ.

III. Akou veľkou sa EÚ môže stať

A. ZEMEPISNÉ HRANICE

Z verejných diskusií o budúcnosti EÚ vyplýva, že mnoho Európanov znepokojuje otázka posúvania hraníc EÚ a dokonca sa obávajú o identitu Európy. Na tieto otázky neexistujú jednoduché odpovede najmä preto, že každá krajina vidí svoje geopolitické alebo ekonomické záujmy inak. Pobaltské krajiny a Poľsko sú naklonené členstvu Ukrajiny, no aký postoj zaujať k susedným štátom? Problematickou naďalej zostáva politická situácia v Bielorusku a strategické postavenie Moldavska. Ak sa Turecko stane členom EÚ, čo potom s Arménskom, Gruzínskom a ďalšími krajinami v regióne Kaukazu?

Napriek tomu, že Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko spĺňajú kritériá, nie sú členmi Európskej únie, pretože v súčasnosti je verejná mienka v týchto krajinách proti vstupu.

V rôznych krajinách EÚ je v otázke konečných hraníc EÚ verejná mienka viac-menej rozdelená. Ak by sa použili len geografické kritériá, teda bez zohľadnenia demokratických hodnôt, EÚ by mohla mať – podobne ako Rada Európy (ktorá nie je orgánom EÚ) – 47 členských štátov vrátane Ruska. Členstvo Ruska by však jednoznačne malo za následok neprijateľnú politickú a geografickú nerovnováhu v Európskej únii.

Rozumný prístup predstavuje konštatovanie, že o členstvo v EÚ môže požiadať ktorákoľvek európska krajina, pokiaľ je ochotná prevziať celý právny poriadok EÚ a prijať euro. Európska integrácia je proces, ktorý neustále prebieha od roku 1950, a každý pokus raz a navždy určiť nemenné hranice EÚ by bol s týmto procesom v rozpore.

B. SUSEDSKÁ POLITIKA

Rozšírenia v roku 2004 a 2007 posunuli hranice Európskej únie ďalej na východ a juh, čím vznikla otázka, ako má EÚ riešiť vzťahy so svojimi susedmi. V regiónoch za hranicami Únie je problémom stabilita a bezpečnosť a Európska únia sa chcela vyhnúť vzniku nových deliacich čiar medzi ňou a týmito susednými regiómi. Napríklad bolo potrebné konať v záujme riešenia vznikajúcich bezpečnostných hrozieb, akou je nelegálne prisťahovalectvo, narušenia dodávok energie, zhoršovanie životného prostredia, cezhraničný organizovaný zločin a terorizmus. EÚ preto vytvorila novú európsku susedskú politiku (ESP), ktorá sa uplatňuje na vzťahy s jej susedmi na východe (Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Gruzínsko, Moldavsko a Ukrajina) a na juhu (Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Líbya, Maroko, okupované územie Palestíny, Sýria a Tunisko).

Takmer všetky tieto krajiny majú s EÚ bilaterálne dohody o partnerstve a spolupráci alebo dohody o pridružení, na základe ktorých sa zaväzujú uznávať spoločné hodnoty (ako je demokracia, ľudské práva a právny štát) a dosahovať pokrok smerom k trhovej ekonomike, udržateľnému rozvoju a znižovaniu chudoby. EÚ ponúka finančnú, technickú a makroekonomickú pomoc, ľahší prístup k vízam a rad opatrení zameraných na rozvoj týchto krajín.

Od roku 1995 majú krajiny južného Stredozemia s Európskou úniou politické, hospodárske a diplomatické väzby známe ako euro-stredozemské partnerstvo, ktoré združuje 28 členských štátov Európskej únie a 16 partnerských krajín z oblasti južného Stredozemia a Blízkeho východu.

Finančná pomoc EÚ pre obe skupiny krajín sa spravuje pomocou nástroja európskeho susedstva a partnerstva (ENPI).

EÚ poskytuje finančnú pomoc na rozvoj hospodárstva v susedných krajinách.

4. Ako Únia funguje?

- ▶ *Hlavy štátov a/alebo vlád EÚ sa stretávajú ako Európska rada a určujú celkové politické smerovanie EÚ a prijímajú zásadné rozhodnutia v kľúčových otázkach.*
- ▶ *Rada, ktorú tvoria ministri zastupujúci členské štáty EÚ, zasadá často a na svojich stretnutiach prijíma politické rozhodnutia a právne predpisy EÚ.*
- ▶ *Európsky parlament ako zástupca ľudu sa s Radou delí o zákonodarnú a rozpočtovú právomoc.*
- ▶ *Európska komisia, ktorá zastupuje spoločné záujmy EÚ, je hlavným orgánom výkonnej moci. Predkladá legislatívne návrhy a zabezpečuje riadnu implementáciu politik EÚ.*

I. Inštitúcie s rozhodovacou právomocou

Európska únia je viac ako iba konfederácia krajín, ale nie je to federálny štát. V skutočnosti jej štruktúru nemožno zaradiť do žiadnej tradičnej právnej kategórie. Je to historicky jedinečné zoskupenie, ktorého systém prijímania rozhodnutí sa sústavne vyvíja už viac ako 60 rokov.

Zmluvy (známe ako „primárna“ legislatíva) sú základom pre väčší celok „sekundárnej“ legislatívy, ktorá má priamy dosah na každodenný život občanov EÚ. Sekundárna legislatíva pozostáva hlavne z nariadení, smerníc a odporúčaní, ktoré prijali inštitúcie EÚ.

Tieto právne predpisy sú spolu s politikami EÚ vo všeobecnosti výsledkom rozhodnutí, ktoré prijala Rada (zastupujúca vlády jednotlivých členských štátov), Európsky parlament (zástupca ľudu) a Európska komisia (orgán nezávislý od vlád jednotlivých členských štátov EÚ, ktorý presadzuje spoločné záujmy EÚ). Akú rolu zohrávajú aj ďalšie inštitúcie a orgány, je uvedené ďalej v texte.

A. EURÓPSKA RADA

Európska rada je najvyššou inštitúciou EÚ s právomocou prijímať politické rozhodnutia. Tvoria ju hlavy štátov a vlád – t. j. prezidenti a/alebo predsedovia vlád – všetkých krajín EÚ a prezident Európskej komisie (pozri nižšie). Zvyčajne sa stretáva štyrikrát za rok v Bruseli. Má stáleho predsedu, ktorého úlohou je koordinovať prácu Európskej rady a zabezpečovať jej kontinuitu. Stály predseda sa volí (kvalifikovanou väčšinou hlasov členov Európskej rady) na obdobie dva a pol roka s možnosťou jedného opätovného zvolenia do tejto funkcie.

Európska rada stanovuje ciele EÚ a určuje spôsob, ako ich dosiahnuť. Dáva podnet pre hlavné politické iniciatívy EÚ a prijíma rozhodnutia v dôležitých otázkach, v ktorých Rada ministrov nebola schopná dospieť k dohode. Európska rada sa tiež zaoberá riešením súčasných medzinárodných problémov prostredníctvom „spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky“ – ide o mechanizmus koordinácie zahraničnej politiky členských štátov EÚ.

Demokratickejšia Európa: vďaka Lisabonskej zmluve môžu európski občania navrhovať nové právne predpisy.

B. RADA

Rada (známa aj ako Rada ministrov) je zložená z ministrov vlád jednotlivých krajín EÚ. Členské štáty sa každých šesť mesiacov striedajú v predsedníctve Rady. Na každom zasadnutí Rady sa zúčastňuje jeden minister z každej krajiny EÚ. Ktorí ministri sa zúčastňujú na ktorých zasadaniach, závisí od tém zaradených do programu: zahraničné veci, poľnohospodárstvo, priemysel, doprava, životné prostredie atď.

Hlavnou úlohou Rady je schvaľovať právne predpisy EÚ. O túto právomoc sa zvyčajne delí s Európskym parlamentom. Rada a Parlament sa tiež delia o spoločnú právomoc schvaľovať rozpočet EÚ. Okrem toho Rada podpisuje medzinárodné dohody, ktoré prerokovala a dohodla Komisia.

Podľa Lisabonskej zmluvy rada prijíma svoje rozhodnutia buď jednoduchou väčšinou svojich hlasov, „kvalifikovanou väčšinou“ hlasov, alebo jednomyselne v závislosti od toho, čo je predmetom rozhodnutia.

V dôležitých otázkach, ako napr. zdaňovanie, zmeny a doplnenia zmlúv, zavádzanie novej spoločnej politiky alebo vstup novej krajiny do Únie, musí Rada dosiahnuť jednomyselnú zhodu.

Vo väčšine ostatných prípadov sa rozhodnutia prijímajú kvalifikovanou väčšinou hlasov. To znamená, že rozhodnutie sa môže prijať iba vtedy, ak sa zaň vysloví aspoň minimálny počet predpísaných hlasov. Počet hlasov každej krajiny približne zodpovedá jej počtu obyvateľov.

Do 1. novembra 2014 sa prijme rozhodnutie, ak sú splnené tieto podmienky:

- za návrh sa vysloví najmenej 260 z 352 hlasov (t. j. 73,91 %);
- schváli ho väčšina členských štátov;
- ak štáty, ktoré sú za prijatie návrhu, predstavujú aspoň 62 % obyvateľstva EÚ.

Podľa Lisabonskej zmluvy sa tento systém od 1. novembra 2014 zjednoduší. Rozhodnutie sa prijme, ak s ním bude súhlasiť 55 % členských štátov, ktoré súčasne predstavujú aspoň 65 % obyvateľstva EÚ.

C. EURÓPSKY PARLAMENT (EP)

Európsky parlament je volený orgán zastupujúci občanov EÚ. Dozerá nad činnosťami EÚ a spolu s Radou prijíma právne predpisy EÚ. Poslanci Európskeho parlamentu sú volení priamo v priamych všeobecných voľbách každých päť rokov.

V roku 2011 bol za predsedu Parlamentu zvolený Nemeck Martin Schulz (Progresívna aliancia socialistov a demokratov).

Európsky parlament – miesto, kde môže zaznieť aj váš hlas.

POČET KRESIEL V EURÓPSKOM PARLAMENTE PRE JEDNOTLIVÉ KRAJINY	
Rakúsko	18
Belgicko	21
Bulharsko	17
Chorvátsko	11
Cyprus	6
Česká republika	21
Dánsko	13
Estónsko	6
Fínsko	13
Francúzsko	74
Nemecko	96
Grécko	21
Maďarsko	21
Írsko	11
Taliansko	73
Lotyšsko	8
Litva	11
Luxembursko	6
Malta	6
Holandsko	26
Poľsko	51
Portugalsko	21
Rumunsko	32
Slovensko	13
Slovinsko	8
Španielsko	54
Švédsko	20
Spojené kráľovstvo	73
Spolu	751

Najdôležitejšie rozpravy Parlamentu prebiehajú na jeho mesačných stretnutiach (známe ako „plenárne zasadnutia“), na ktorých sú v zásade prítomní všetci poslanci EP. Tieto plenárne zasadnutia sa zvyčajne konajú v Štrasburgu a každé dodatočné zasadnutia sa konajú v Bruseli. Prípravné práce sa obvykle takisto vykonávajú v Bruseli: „konferencia predsedov“, ktorú tvoria predsedovia politických skupín a predseda parlamentu, stanovuje program rokovania plenárnych zasadnutí, zatiaľ čo 20 parlamentných výborov vypracúva návrhy legislatívnych zmien a doplnení, o ktorých sa má diskutovať. Každodennú administratívnu činnosť Parlamentu vykonáva generálny sekretariát, ktorý má sídlo v Luxemburgu a Bruseli. Každá politická skupina má vlastný sekretariát.

Parlament sa podieľa na legislatívnej činnosti EÚ dvoma spôsobmi:

1. Prostredníctvom spolurozhodovania, ktoré je riadnym legislatívnym postupom, sa Parlament spolu s Radou delí o rovnakú právomoc prijímať právne predpisy vo všetkých oblastiach politiky, kde sa vyžaduje prijímanie rozhodnutí kvalifikovanou väčšinou hlasov v Rade. Od nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy tieto oblasti predstavujú 95 % legislatívy EÚ. Rada a Parlament môžu dosiahnuť zhodu už v prvom čítaní. Ak zhodu nemôžu dosiahnuť ani po dvoch čítaniach, návrh sa predkladá zmierovaciemu výboru.
2. Prostredníctvom postupu súhlasu môže Parlament ratifikovať medzinárodné dohody, ktorých stranou je EÚ (prerokované Komisiou), vrátane novej zmluvy, ktorou sa rozširuje Európska únia.

Európsky parlament sa s Radou delí aj o právomoc prijímať rozpočet EÚ (návrh rozpočtu predkladá Európska komisia). Parlament môže zamietnuť návrh rozpočtu a v minulosti to už niekoľkokrát aj urobil. Ak sa tak stane, musí sa celý rozpočtový postup začať od začiatku. Vďaka svojim rozpočtovým právomociam má Parlament značný vplyv na tvorbu politiky EÚ.

V neposlednom rade Európsky parlament vykonáva demokratickú kontrolu nad Úniou, a najmä nad Európskou komisiou. Každých päť rokov, keď treba vymenovať novú Komisiu, môže novozvolený Európsky parlament – jednoduchou väčšinou hlasov – schváliť alebo zamietnuť nominanta Európskej rady na post predsedu Komisie. Toto hlasovanie samozrejme odzrkadľuje výsledky posledných volieb do EP. Pred hlasovaním o schválení novej Komisie ako celku Parlament navyše podrobí každého navrhovaného člena Komisie otázkam.

Parlament môže kedykoľvek Komisiu rozpustiť tak, že prijme návrh na vyslovenie nedôvery. Za návrh sa musí vysloviť dvojtretinová väčšina. Parlament tiež dohliada na každodenné spravovanie politik EÚ tým, že Komisii a Rade kladie ústne a písomné otázky.

D. EURÓPSKA KOMISIA

Komisia je kľúčová inštitúcia EÚ. Ako jediná má právo vypracúvať návrhy novej legislatívy EÚ, ktoré sa predkladajú na diskusiu a prijatie Rade a Parlamentu.

Jej členovia sa vymenúvajú na základe dohody medzi členskými štátmi na obdobie piatich rokov, pričom na ich vymenovanie musí dať súhlas Európsky parlament (tak ako je uvedené v predošlom texte). Komisia zodpovedá Parlamentu, a ak jej Parlament vysloví nedôveru, celá Komisia musí podať demisiu.

Každý člen Komisie („komisár“) je z inej krajiny EÚ vrátane predsedu Komisie a vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, ktorý je jedným z podpredsedov Komisie.

Komisia je pri výkone svojich právomocí značne nezávislá. Jej úlohou je presadzovať spoločné záujmy Únie, čo znamená, že nesmie prijímať pokyny od vlády žiadnej členskej krajiny. Ako „strážkyňa zmlúv“ musí zabezpečovať, aby sa v členských štátoch vykonávali nariadenia a smernice prijaté Radou a Parlamentom. V prípade, že sa predpisy nevykonávajú, Komisia môže stranu, ktorá porušuje svoje povinnosti, donútiť dodržiavať právo EÚ tak, že podá žalobu na Súdnom dvore.

Súdny dvor sa stará o dodržiavanie európskeho práva. Súd napríklad potvrdil zákaz diskriminácie osôb so zdravotným postihnutím v práci.

Ako zložka výkonnej moci EÚ vykonáva Komisia rozhodnutia Rady v takých oblastiach, ako je napríklad spoločná poľnohospodárska politika. Má široké právomoci v oblasti spravovania spoločných politík EÚ, ako je napr. výskum a technológie, pomoc tretím krajinám a regionálny rozvoj. Okrem toho spravuje aj rozpočet týchto politík.

Komisionárom pomáha administratíva, ktorá sa nachádza hlavne v Bruseli a Luxemburgu a ktorá je rozdelená na 44 odborov a útvarov. Okrem toho na účely vykonávania osobitných úloh Komisie bolo zriadených mnoho agentúr. Ich sídla sú väčšinou v rozličných európskych mestách.

E. SÚDNY DVOR

Súdny dvor Európskej únie so sídlom v Luxemburgu tvoria sudcovia, z ktorých každý zastupuje jednu členskú krajinu EÚ, a deväť generálnych advokátov, ktorí týmto sudcom pomáhajú. Vymenúvajú sa na základe vzájomnej dohody vlád členských štátov na obnoviteľné obdobie šiestich rokov. Ich nezávislosť je zaručená. Úlohou Súdneho dvora je zabezpečiť dodržiavanie práva EÚ a správny výklad a uplatňovanie zmlúv.

F. EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

Európska centrálna banka (ECB) vo Frankfurt nad Mohanom zodpovedá za spravovanie eura a za monetárnu politiku EÚ (pozri kapitolu 7. Euro). Jej hlavnou úlohou je udržiavať cenovú stabilitu a dohľad nad bankami v eurozóne.

G. DVOR AUDÍTOROV

Európsky dvor audítorov so sídlom v Luxemburgu bol zriadený v roku 1975. Každý člen zastupuje jednu členskú krajinu a je vymenovaný na základe dohody medzi členskými štátmi a po konzultácii s Európskym parlamentom na obdobie šiestich rokov. Dvor kontroluje, či všetky príjmy a výdavky EÚ boli vykázané v súlade s právnymi predpismi a riadnym spôsobom a či sa náležite spravuje rozpočet EÚ.

II. Ďalšie subjekty

A. EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

Pri prijímaní rozhodnutí vo viacerých oblastiach konzultuje Rada a Komisia s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom (EHSV). Jeho členovia zastupujú rôzne hospodárske a sociálne záujmové skupiny, ktoré ako celok tvoria „organizovanú občiansku spoločnosť“ a Rada ich vymenúva na päťročné obdobie.

B. VÝBOR REGIÓNOV

Výbor regiónov (VR) pozostáva z predstaviteľov regionálnych a miestnych samospráv. Navrhujú ich členské štáty a Rada ich vymenúva na obdobie piatich rokov. Rada a Komisia musia s VR konzultovať o otázkach, ktoré sú podstatné z hľadiska regiónov. Výbor môže navyše vydávať stanoviská aj z vlastnej iniciatívy.

C. EURÓPSKA INVESTIČNÁ BANKA

Európska investičná banka (EIB) so sídlom v Luxembursku poskytuje pôžičky a záruky na pomoc menej rozvinutým regiónom EÚ a zvýšenie konkurencieschopnosti firiem.

5. Čo Únia robí?

- ▶ Európska únia vykonáva svoje politiky v celom rade oblastí, kde jej činnosť je osožná pre členské štáty. Medzi tieto politiky patria:
 - inovačné politiky, ktoré prinášajú najnovšie technológie do takých oblastí, ako napr. ochrana životného prostredia, výskum a vývoj a energia,
 - politiky solidarity (známe aj ako kohézne politiky) v regionálnych, poľnohospodárskych a sociálnych záležitostiach.
- ▶ Únia financuje tieto politiky prostredníctvom ročného rozpočtu, ktorý umožňuje dopĺňať opatrenia vlád jednotlivých štátov a zvyšuje ich hodnotu. Rozpočet EÚ nie je v porovnaní s celkovým bohatstvom jej členských štátov vysoký: predstavuje len 1,06 % ich spoločného hrubého národného dôchodku.

I. Inovačné politiky

Činnosti Európskej únie majú vplyv na každodenný život jej občanov, pretože riešia skutočné problémy spoločnosti: ochrana životného prostredia, zdravie, technologické inovácie, energetika atď.

A. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ

Cieľom EÚ je prispievať k prevencii zmeny klímy prostredníctvom významného zníženia emisií skleníkových plynov. V decembri 2008 sa Európska rada dohodla, že do roku 2020 Európska únia zníži svoje emisie najmenej o 20 % (v porovnaní s úrovňou v 90. rokoch 20. storočia), zvýši podiel obnoviteľných zdrojov energie na trhu na 20 % a zníži celkovú spotrebu energiu o 20 %.

Krajiny EÚ sa na tento účel dohodli na záväzných právnych predpisoch. Veľa úsilia predstavuje investovanie do novej technológie, čo takisto vytvára hospodársky rast a pracovné miesta. Celoeurópsky „systém obchodovania s emisiami“ má za cieľ zabezpečiť efektívne vykonávanie požadovaného obmedzenia emisií nebezpečných plynov.

EÚ sa tiež zaoberá riešením širokého radu ďalších problémov životného prostredia, ku ktorým patrí hluk, odpady, ochrana prirodzených biotopov, výfukové plyny, chemické látky, priemyselné havárie a čistota vody na kúpanie. EÚ tiež plánuje spoločnú koncepciu prevencie prírodných alebo človekom spôsobených katastrof, akými sú napr. úniky ropy alebo lesné požiare.

Európska únia jednoducho zlepšuje svoje právne predpisy s cieľom zlepšiť ochranu verejného zdravia. Napríklad došlo k prepracovaniu právnych predpisov EÚ o chemických látkach, ktorými sa predošlé normy nahradili jednotným systémom registrácie, hodnotenia a povoľovania chemických látok (REACH). Tento systém používa centrálnu databázu, ktorú spravuje Európska chemická agentúra so sídlom v Helsinkách. Cieľom je predchádzať znečisťovaniu ovzdušia, vody, pôdy a budov, zachovávať biodiverzitu a zlepšovať zdravie a bezpečnosť občanov EÚ pri súčasnom udržiavaní konkurencieschopnosti európskeho priemyslu.

© Mathias Kulka/Corbis

EÚ má poprednú úlohu v boji proti zmene klímy a podpore udržateľného rozvoja.

EÚ podporuje inovácie a výskum. Ako príklad môže slúžiť Galileo, európsky globálny systém satelitnej navigácie.

© P. Carril/ESA

B. TECHNOLOGICKÉ INOVÁCIE

Zakladatelia Európskej únie správne rozpoznali, že budúca prosperita Európy závisí od jej schopnosti zachovať si popredné miesto v oblasti technológií. Pochopili výhody, ktoré prinesie spoločný európsky výskum. Preto v roku 1958 popri EHS založili aj Euratom – Európske spoločenstvo pre atómovú energiu. Jeho cieľom bolo, aby krajiny EÚ spoločne využívali atómovú energiu na mierové účely, a to s pomocou Spoločného výskumného centra (SVC). Tvorí ho sedem výskumných inštitútov v piatich mestách: Ispra (Taliansko), Karlsruhe (Nemecko), Petten (Holandsko), Geel (Belgicko) a Sevilla (Španielsko).

Aby však európsky výskum mohol udržať krok s čoraz väčšou konkurenciou vo svete, muselo dôjsť k jeho diverzifikácii. Ďalej bolo nutné odbúrať bariéry medzi národnými výskumnými programami, podnietiť na spoluprácu čo možno najširšiu vedeckú obec a vytvoriť priaznivé podmienky na priemyselné využitie ich objavov.

Zámerom spoločného výskumu na úrovni EÚ je dopĺňať národné výskumné programy. Sústreďuje sa na projekty, ktoré spájajú viaceré laboratória v niekoľkých krajinách EÚ. Okrem toho podporuje základný výskum v takých oblastiach, ako je napr. kontrolovaná termonukleárna fúzia, čo je potenciálne nevyčerpatelný zdroj energie pre 21. storočie. Navyše podporuje výskum a technický vývoj v kľúčových odvetviach, akým je napr. elektronika a počítače, ktoré čelia silnej konkurencii z mimoeurópskych krajín.

Cieľom EÚ je vynakladať 3 % svojho HDP na výskum. Hlavným prostriedkom financovania výskumu EÚ je rad niekoľkých tzv. rámcových programov. Väčšina prostriedkov z vyše 50-miliardového rozpočtu sa

vynakladá na výskum v takých oblastiach, akými sú: zdravie, potraviny a poľnohospodárstvo, informačné a komunikačné technológie, nanoveda a nanotechnológie, energetika, životné prostredie, doprava, bezpečnosť a vesmír a sociálno-ekonomické vedy. Iné programy podporujú medzinárodnú spoluprácu v projektoch špičkového výskumu a poskytujú podporu výskumníkom a ich kariérenému rozvoju.

C. ENERGETIKA

Fosilné palivá – ropa, zemný plyn a uhlie – sú zdrojom približne 75 % energie spotrebovanej v EÚ. Veľká a stále rastúca časť týchto fosílnych palív sa dováža z krajín, ktoré nie sú členmi EÚ. V súčasnosti sa viac ako polovica všetkých energetických zdrojov dováža. V dôsledku toho by EÚ mohla viac pocítiť výpadky v dodávkach energie alebo cenové výkyvy spôsobené medzinárodnými krízami. Ďalším dôvodom na znižovanie spotreby fosílnych palív je snaha o zvrátenie procesu globálneho otepľovania.

V budúcnosti bude treba urobiť viaceré kroky, ku ktorým patrí napríklad úspora energie prostredníctvom jej rozumnejšieho využívania, vyvíjanie alternatívnych zdrojov energie (najmä obnoviteľné zdroje energie v Európe) a zintenzívnenie medzinárodnej spolupráce. Výskum a vývoj v oblasti energetiky sa v Európe sústreďuje na solárnu a veternú energiu, energiu z biomasy a jadrovú energiu. Existujú tiež pilotné projekty, ktorých cieľom je zlepšiť technológiu zachytávania a ukladania CO₂ a urobiť z vozidla s vodíkovými palivovými článkami produkt schopný masovej výroby a predaja. EÚ okrem toho investovala 1,6 miliardy EUR do projektu „čistá obloha“, ktorý sa zaoberá vývojom lietadiel, ktoré menej znečisťujú životné prostredie.

II. Politiky solidarity

Aby sa zabezpečilo riadne fungovanie jednotného trhu (pozri kapitolu 6), je potrebné naprávať nerovnováhy na tomto trhu. Toto je účelom tzv. politik solidarity EÚ, ktoré sú určené na poskytovanie pomoci menej rozvinutým regiónom a tým sektorom hospodárstva, ktoré prechádzajú ťažkým obdobím. EÚ musí tiež pomáhať pri reštrukturalizácii odvetví, ktoré boli tvrdo zasiahnuté rýchlo rastúcou medzinárodnou konkurenciou.

A. REGIONÁLNA POMOC A POLITIKA SÚDRŽNOSTI

Z rozpočtu EÚ na roky 2014 – 2020 sa bude v členských štátoch EÚ, ich regiónoch a mestách v rámci politiky súdržnosti investovať 325 miliárd EUR na podporu celoeurópskych cieľov vytvárania rastu a pracovných miest, ako aj riešenia zmeny klímy, energetickej závislosti a sociálneho vylúčenia.

Tieto ciele sa financujú z osobitných fondov EÚ, ktoré dopĺňajú alebo stimulujú investície súkromného sektora a ústredných vlád a regionálnych samospráv:

- **Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR)** slúži na financovanie projektov regionálneho rozvoja a stimuláciu rastu hospodárstva zaostávajúcich regiónov. To zahŕňa opätovný rozvoj priemyselných zón v úpadku.
- **Európsky sociálny fond (ESF)** slúži na financovanie odborného vzdelávania a na pomoc ľuďom pri hľadaní práce.
- **Kohézny fond** financuje dopravnú infraštruktúru a environmentálne projekty v tých krajinách EÚ, ktorých HDP na obyvateľa je nižší ako 90 % priemeru EÚ.

B. SPOLOČNÁ POĽNOHOSPODÁRSKA POLITIKA (SPP) A SPOLOČNÁ RYBÁRSKA POLITIKA (SRP)

Ciele SPP, tak ako boli stanovené v pôvodnej Rímskej zmluve z roku 1957, spočívali v zabezpečení primeranej životnej úrovne poľnohospodárov, stabilizácii trhov, zabezpečení rozumných spotrebiteľských cien potravinárskych výrobkov a modernizácii poľnohospodárskej infraštruktúry. Tieto ciele sa do veľkej miery podarilo splniť. Okrem toho je v súčasnosti zaručené bezpečné zásobovanie poľnohospodárskymi výrobkami za stabilné ceny, ktoré sú chránené pred výkyvmi na svetovom trhu. Táto politika sa financuje z prostriedkov Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF) a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV).

SPP sa však stala obeťou vlastného úspechu. Produkcia rástla oveľa rýchlejšie ako spotreba, čím značne zaťažovala rozpočet EÚ. V záujme vyriešenia tohto problému bolo nutné poľnohospodársku politiku zreformovať. Táto reforma začína prinášať výsledky v podobe poklesu produkcie.

Novou úlohou komunity poľnohospodárov je zabezpečiť istú hospodársku činnosť v každej vidieckej oblasti a chrániť rôznorodosť európskeho vidieka. Táto rôznorodosť a úcta k „vidieckemu spôsobu života“, t. j. životu v harmónii s prírodou, sú dôležitou súčasťou európskej identity. Európske poľnohospodárstvo musí navyše zohrávať dôležitú úlohu v boji proti zmene klímy, ochrane fauny a flóry a zabezpečovaní potravín pre obyvateľstvo sveta.

Európska komisia zastupuje EÚ na medzinárodných rokovaníach v rámci Svetovej obchodnej organizácie (WTO). EÚ chce dosiahnuť, aby WTO kladla väčší dôraz na kvalitu potravín, princíp prevencie („je lepšie byť opatrný ako neskôr ľutovať“) a dobré životné podmienky zvierat.

Poľnohospodárstvo musí zaisťovať bezpečné a kvalitné potraviny.

Európska komisia chce dosiahnuť, aby sa SPP predovšetkým zamerala na zabezpečenie udržateľnosti európskeho poľnohospodárstva, dostatočnú ochranu poľnohospodárov pred nestabilnými trhmi, zachovávanie biodiverzity a ochranu miestnych a regionálnych špeciálov.

Európska únia takisto zreformovala svoju rybársku politiku. Hlavným cieľom reformy je zachovať populácie rýb (ako napríklad v prípade ohrozených tuniakov modroplutvých) a znížiť nadmernú kapacitu rybárskych plavidiel a súčasne poskytovať finančnú pomoc ľuďom, ktorí odvetvie rybolovu opúšťajú.

C. SOCIÁLNY ROZMER

Cieľom sociálnej politiky EÚ je naprávať najmarkantnejšie nerovnosti v európskej spoločnosti. Európsky sociálny fond (ESF) bol založený v roku 1961 s cieľom podporiť vytváranie pracovných miest a pomôcť pracovníkom meniť typ práce i zemepisné miesto jej výkonu.

Finančná pomoc nie je jediný spôsob, akým sa EÚ usiluje o zlepšenie sociálnych podmienok v Európe. Pomoc sama osebe nikdy nemôže vyriešiť problémy spôsobené hospodárskou recesiou alebo nedostatočnou rozvinutosťou regiónu. Dynamické účinky rastu musia predovšetkým podnecovať sociálny pokrok. Okrem toho je potrebná legislatíva, ktorou sa zaručuje stabilný súbor minimálnych práv. Niektoré z týchto práv sú zakotvené v zmluvách, napr. právo žien a mužov na rovnaké odmeňovanie za rovnakú prácu. Ďalšie sú stanovené v smerniciach o ochrane pracovníkov (zdravie a bezpečnosť pri práci) a základných bezpečnostných normách.

Charta základných sociálnych práv, ktorá bola začlenená do textu zmluvy v roku 1997, stanovuje práva, ktoré by mali využívať všetci pracovníci v EÚ: voľný pohyb; spravodlivé finančné odmeňovanie za prácu; zlepšenie pracovných podmienok; sociálnu ochranu; právo na združovanie a kolektívne vyjednávanie; právo na odborné vzdelávanie; rovnaké zaobchádzanie so ženami a mužmi; informovanie, konzultovanie a participáciu pracovníkov; ochranu zdravia a bezpečnosť pri práci; ochranu detí, starších osôb a osôb so zdravotným postihnutím.

III. Platíme za Európu: rozpočet EÚ

Na financovanie svojich politík má Európska únia na každý rok rozpočet, ktorý v roku 2014 predstavoval viac ako 142 miliárd EUR. To predstavuje 1,06 % celkového hrubého domáceho dôchodku všetkých členských štátov spolu.

Tento rozpočet sa financuje z tzv. vlastných zdrojov EÚ. Tieto zdroje sa čerpajú najmä z:

- colných poplatkov na produkty dovážané do EÚ vrátane poľnohospodárskych poplatkov;
- percentuálnej časti dane z pridanej hodnoty (DPH) uplatňovanej na tovar a služby v rámci EÚ;
- príspevkov členských štátov, ktoré zodpovedajú hospodárskej sile danej krajiny.

Rozdelenie výdavkov možno znázorniť rozpočtom na rok 2014:

- inteligentný a inkluzívny rast: 64 miliárd EUR vrátane štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu, výskumných programov a transeurópskych dopravných a energetických sietí;
- prírodné zdroje: 60 miliárd EUR najmä na poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie;
- bezpečnosť a spravodlivosť (pozri kapitolu 10): 2 miliardy EUR;
- EÚ ako globálny partner (pomoc, obchod atď.): 8 miliárd EUR;
- výdavky na administratívu: 8 miliárd EUR.

Každý ročný rozpočet je súčasťou sedemročného rozpočtového cyklu, ktorý je známy ako „finančný rámec“. Finančné rámce navrhuje Európska komisia a členské štáty ich musia jednomyselne schváliť. Okrem toho ich musí prerokovať a odsúhlasiť aj Európsky parlament. Viacročný finančný rámec na obdobie rokov 2014 – 2020 bol rozhodnutý v roku 2013. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím rokov 2007 – 2013 bol celkový výdavkový limit znížený približne o 3 % v reálnom vyjadrení.

V tomto pláne výdavkov však ide o snahu o zvýšenie rastu a zamestnanosti v Európe, podporu ekologickejšieho poľnohospodárstva a zriadenie Európy, ktorá je ohľadupľnejšia k životnému prostrediu a medzinárodne renomovaná. Obsahuje navýšenie finančných prostriedkov na inovácie, vzdelávanie a odbornú prípravu a vonkajšie vzťahy. Osobitné fondy sa budú používať na boj proti kriminalite a terorizmu, ako aj na migračné a azylové politiky. Očakáva sa, že výdavky na klímu budú predstavovať najmenej 20 % výdavkov EÚ v období rokov 2014 – 2020.

ÚLOHY JEDNOTLIVÝCH AKTÉROV. ROZDELENIE PÔSOBNOSTI MEDZI EÚ A JEJ ČLENSKÝMI ŠTÁTMI

DO VÝLUČNEJ PÔSOBNOSTI EURÓPSKEJ ÚNIE PATRÍ:

- ▶ colná únia
- ▶ pravidlá hospodárskej súťaže v rámci jednotného trhu
- ▶ menová politika pre krajiny eurozóny
- ▶ ochrana morských biologických zdrojov v rámci spoločnej rybárskej politiky
- ▶ spoločná obchodná politika
- ▶ uzatváranie medzinárodných dohôd, ak vyplýva z právnych predpisov EÚ.

DO SPOLOČNEJ PÔSOBNOSTI EURÓPSKEJ ÚNIE A JEJ ČLENSKÝCH ŠTÁTOV PATRÍ:

- ▶ jednotný trh
- ▶ aspekty sociálnej politiky vymedzené v Lisabonskej zmluve
- ▶ hospodárska a sociálna súdržnosť
- ▶ poľnohospodárstvo a rybné hospodárstvo s výnimkou ochrany morských biologických zdrojov
- ▶ životné prostredie
- ▶ ochrana spotrebiteľa
- ▶ doprava
- ▶ transeurópske siete
- ▶ energetika
- ▶ vytvorenie priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti
- ▶ aspekty spoločných bezpečnostných výzev týkajúce sa verejného zdravia vymedzené v Lisabonskej zmluve
- ▶ výskum, technický rozvoj a vesmír
- ▶ spolupráca v oblasti rozvoja a humanitárna pomoc.

OBLASTI, KTORÉ NAĎALEJ PATRIA DO PÔSOBNOSTI ČLENSKÝCH ŠTÁTOV A KDE EÚ MÔŽE ZOHRÁVAŤ PODPORNÚ ALEBO KOORDINUJÚCU ÚLOHU:

- ▶ ochrana a zlepšovanie zdravia ľudí
- ▶ priemysel
- ▶ kultúra
- ▶ cestovný ruch
- ▶ vzdelávanie, odborné vzdelávanie, mládež a šport
- ▶ civilná ochrana
- ▶ administratívna spolupráca.

6. Jednotný trh

- ▶ *Jednotný trh je jedným z najväčších úspechov EÚ. Obmedzenia v obchodovaní a voľnej súťaži medzi členskými krajinami sa postupne odstránili, čo pomohlo zvýšiť životnú úroveň.*
- ▶ *Jednotný trh sa však stále nezmenil na jednotnú ekonomiku: niektoré odvetvia (najmä verejné služby) sú stále regulované vnútroštátnymi predpismi štátu. Sloboda poskytovať služby má pozitívny účinok, keďže stimuluje hospodársku činnosť.*
- ▶ *Finančná kríza, ktorá sa začala v roku 2008, viedla EÚ k sprísneniu jej finančnej legislatívy.*
- ▶ *EÚ v priebehu rokov zaviedla viaceré politiky (v oblasti dopravy, hospodárskej súťaže atď.) s cieľom zabezpečiť, aby čo najviac podnikov a spotrebiteľov malo prospech z otvorenia jednotného trhu.*

I. Dosiahnutie cieľa na rok 1993

A. OBMEDZENIA SPOLOČNÉHO TRHU

Zmluva z roku 1957 o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) umožnila zrušiť colné prekážky medzi členskými krajinami a používať spoločný colný sadzobník na tovar z krajín, ktoré neboli členmi EHS. Tento cieľ sa dosiahol 1. júla 1968.

Clá sú však len jeden aspekt protekcionizmu. V 70. rokoch 20. storočia existovali ďalšie obchodné prekážky, ktoré bránili dobudovaniu spoločného trhu. Technické, zdravotné a bezpečnostné normy, devízové kontroly a právne predpisy jednotlivých krajín upravujúce právo vykonávať určité profesie, toto všetko boli faktory obmedzujúce voľný pohyb osôb, tovaru a kapitálu.

B. CIEĽ NA ROK 1993

Komisia na čele s predsedom Jacquesom Delorsom zverejnila v júni 1985 bielu knihu, v ktorej stanovila plán zrušiť do siedmich rokov všetky fyzické, technické a daňové prekážky voľného pohybu v EHS. Cieľom bolo stimulovať rast obchodnej a priemyselnej činnosti v rámci „jednotného trhu“ – veľkého, zjednoteného hospodárskeho priestoru porovnateľného so Spojenými štátmi.

Rokovania medzi vládami členských štátov viedli k novej zmluve – Jednotnému európskemu aktu, ktorý nadobudol platnosť v júli 1987. Táto zmluva obsahovala aj tieto ustanovenia:

- rozšírenie právomocí EHS v niektorých oblastiach politiky (napr. sociálna politika, výskum a životné prostredie);
- vytvorenie spoločného trhu do konca roka 1992;
- častejšie používanie väčšinového hlasovania v Rade ministrov s cieľom uľahčiť prijímanie rozhodnutí o jednotnom trhu.

II. Pokrok pri budovaní jednotného trhu

A. FYZICKÉ PREKÁŽKY

Všetky hraničné kontroly tovaru vnútri EÚ boli zrušené spolu s colnými kontrolami ľudí, ale polícia stále vykonáva náhodné kontroly ako súčasť boja proti trestnej činnosti a drogám.

V júni 1985 päť z 10 členských štátov podpísalo Schengenskú dohodu, na základe ktorej sa policajné zbory týchto krajín podujali spolupracovať a vytvorila sa spoločná azylová a vízová politika. To umožnilo úplne zrušiť kontroly osôb na hraniciach medzi krajinami Schengenu (pozri kapitolu 10: Európa slobody, bezpečnosti a spravodlivosti). Dnes tvorí schengenský priestor 26 európskych krajín vrátane štyroch, ktoré nie sú členmi Európskej únie (Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko).

B. TECHNICKÉ PREKÁŽKY

Krajiny EÚ sa dohodli na vzájomnom uznávaní predpisov o predaji väčšiny tovarov. Od vynesenia známeho rozsudku Európskeho súdneho dvora vo veci „Cassis de Dijon“ v roku 1979 platí, že každý výrobok, ktorý sa legálne vyrába a predáva v jednom členskom štáte, sa musí dať uviesť na trh vo všetkých ostatných členských štátoch.

Pokiaľ ide o služby, krajiny EÚ vzájomne uznávajú alebo koordinujú svoje vnútroštátne predpisy a tak umožňujú ľuďom výkon povolání v oblastiach, ako je napr. právo, medicína, cestovný ruch, bankovníctvo alebo poisťovníctvo. Voľný pohyb osôb je však ešte ďaleko od svojho dovŕšenia. Napriek prijatiu smernice o uznávaní odborných kvalifikácií v roku 2005 stále existujú prekážky brániace ľuďom presťahovať sa do inej krajiny EÚ alebo vykonávať tam určité druhy práce. Kvalifikovaní ľudia (či už právnici, alebo lekári, stavbári alebo inštalatéri) majú čoraz väčšiu slobodu vykonávať svoje povolanie kdekoľvek v Európe.

Liberalizáciou telekomunikačného trhu priniesla EÚ výrazné zníženie nákladov.

© Rolf Bruderer/Corbis

Európska komisia podnikla kroky na zvýšenie mobility pracovníkov, a najmä na zabezpečenie toho, aby sa diplomy a kvalifikácia získaná v jednej krajine EÚ uznávala vo všetkých ďalších krajinách EÚ.

C. DAŇOVÉ PREKÁŽKY

Daňové prekážky sa zmenšili vďaka čiastočnému zosúladieniu sadzieb DPH, na ktorých sa musia dohodnúť členské štáty EÚ. Okrem toho v júli 2005 nadobudla platnosť dohoda o zdaňovaní príjmu z investícií uzavretá medzi členskými štátmi EÚ a niektorými ďalšími krajinami (vrátane Švajčiarska).

D. VEREJNÉ ZÁKAZKY

Bez ohľadu na to, kto udeľuje verejnú zákazku, na verejnom obstarávaní sa teraz môže zúčastniť uchádzač z ktorejkoľvek krajiny EÚ, a to vďaka smerniciam EÚ, ktoré sa týkajú služieb, dodávok a prác v mnohých sektoroch vrátane vodného hospodárstva, energetiky a telekomunikácií.

Jednotný trh je prospešný pre všetkých spotrebiteľov. Napríklad otvorenie národných trhov so službami stlačilo cenu vnútroštátnych telefonických hovorov na zlomok ceny, ktorá sa účtovala pred 10 rokmi. Konkurenčný tlak takisto významne znížil cenu leteniek v Európe.

III. Pokračujúce úsilie

A. FINANČNÉ SLUŽBY

V roku 2008 po kríze na sekundárnom hypotekárnom trhu v Spojených štátoch otriasla svetovými bankovými systémami a ekonomikami masívna finančná kríza a v roku 2009 uvrhla Európsku úniu do recesie. Súčasťou následných reakcií bolo zreformovať finančný systém tak, aby sa zvýšila jeho transparentnosť a spoľahlivosť. Zriadili sa dozorné orgány s celoeurópskou pôsobnosťou na dohľad nad bankami. Nové pravidlá EÚ poskytujú

väčšiu ochranu vkladov v bankách, zvyšujú objem kapitálu, ktorým musia banky disponovať, aby sa stali stabilnejšími, regulujú komplikované finančné produkty a obmedzujú bonusy členov vedenia bánk.

B. PIRÁTSTVO A FALŠOVANIE

Výrobky EÚ potrebujú ochranu pred pirátstvom a falšovaním. Európska komisia odhaduje, že táto trestná činnosť stojí EÚ tisíce pracovných miest ročne. Preto Komisia a členské štáty pracujú na rozšírení ochrany autorských práv a patentovej ochrany.

IV. Politiky podporujúce jednotný trh

A. DOPRAVA

Aktivity EÚ sa dosiaľ zameriavali hlavne na zabezpečenie slobody poskytovať služby v cestnej doprave, čo znamená poskytnúť dopravným spoločnostiam najmä voľný prístup na trh s medzinárodnou dopravou a umožniť dopravným firmám z ktorejkoľvek krajiny EÚ prevádzkovať svoju činnosť vo všetkých ostatných krajinách EÚ. EÚ sa usiluje takisto zabezpečiť spravodlivú súťaž v cestnej doprave napríklad prostredníctvom harmonizácie predpisov o kvalifikácii pracovníkov a prístupe na trh, slobode podnikáť a poskytovať služby, časoch jazdy a bezpečnosti cestnej premávky.

Leteckej doprave v Európe v minulosti dominovali silní národní prepravcovia a letiská vo vlastníctve štátu. Jednotný trh to všetko zmenil. Všetky letecké spoločnosti z EÚ môžu teraz prevádzkovať svoje lety na ktorejkoľvek leteckej trase v EÚ a môžu si voľne stanovovať cenu leteniek. V dôsledku toho sa začalo lietať na mnohých nových trasách a došlo k dramatickému poklesu cien Bolo to prospešné pre všetkých – od cestujúcich cez letecké spoločnosti a letiská až po zamestnancov.

Podobne je prínosom pre cestujúcich aj zvyšujúca sa konkurencia medzi železničnými spoločnosťami.

Napríklad od roku 2010 možno na staniach vysokorýchlostných tratí vo Francúzsku a Taliansku využiť tak francúzske, ako aj talianske vlaky.

Lodná doprava – bez ohľadu na to, či ju prevádzkuje európska spoločnosť, alebo sa loď plaví pod vlajkou krajiny, ktorá nie je členom EÚ – podlieha predpisom EÚ o hospodárskej súťaži. Tieto predpisy majú odstrániť nečestné cenové praktiky (zvýhodňujúce vlajky), ako aj riešiť vážne problémy, ktorým čelí lodiarsky priemysel v Európe.

Európska únia od začiatku 21. storočia financuje ambiciózne nové technologické projekty, ako je napr. satelitný navigačný systém Galileo, Európsky systém riadenia železničnej dopravy a SESAR – program modernizácie systémov manažmentu letovej prevádzky. Značne sa sprísnil predpis o bezpečnosti cestnej premávky (týkajúce sa oblastí ako údržba vozidiel, preprava nebezpečného tovaru a bezpečnosť ciest). Práva cestujúcich sú takisto predmetom lepšej ochrany vďaka Charte práv cestujúcich leteckou dopravou a nedávno prijatým európskym právnym predpisom o právach cestujúcich železničnou dopravou. V roku 2005 bol prvý raz uverejnený zoznam leteckých spoločností podliehajúcich zákazu prevádzkovania leteckej dopravy v EÚ.

B. HOSPODÁRSKA SÚŤAŽ

Politika EÚ v oblasti hospodárskej súťaže má podstatný význam z hľadiska zabezpečenia nielen voľnej, ale aj spravodlivej hospodárskej súťaže na jednotnom európskom trhu. Túto politiku vykonáva Európska komisia a spolu so Súdnym dvorom zabezpečuje jej dodržiavanie.

Cieľom tejto politiky je zabrániť narušeniu voľnej hospodárskej súťaže v rámci jednotného trhu v dôsledku dohody medzi podnikmi, pomoci verejných orgánov alebo nespravodlivého monopolu.

Každú dohodu, na ktorú sa vzťahujú ustanovenia zmluvy, musia dotknuté spoločnosti alebo orgány oznámiť Európskej komisii. Komisia môže priamo uložiť pokutu každej spoločnosti, ktorá porušuje pravidlá hospodárskej súťaže alebo neposkytne požadované oznámenie – ako sa to stalo v prípade spoločnosti Microsoft, ktorej bola v roku 2008 uložená pokuta vo výške 900 miliónov EUR.

Ak členský štát EÚ poskytne neoprávnenú pomoc alebo neoznámí poskytnutie pomoci, Komisia môže požadovať vrátenie pomoci. Komisii sa musí oznámiť aj akákoľvek fúzia alebo prevzatie spoločnosti, ktoré by mohlo viesť k dominantnému postaveniu spoločnosti na určitom trhu.

C. OCHRANA SPOTREBITEĽOV A VEREJNÉHO ZDRAVIA

Cieľom právnych predpisov EÚ v tejto oblasti je poskytnúť všetkým spotrebiteľom rovnakú úroveň ochrany ich financií a zdravia bez ohľadu na to, kde v Európskej únii žijú, pracujú alebo nakupujú. Potreba ochrany v rámci celej EÚ sa dostala do centra pozornosti koncom 90. rokov 20. storočia, ktoré poznamenali obavy vyvolané otázkami bezpečnosti potravín napr. v súvislosti s tzv. chorobou šialených kráv (BSE). S cieľom podložiť právne predpisy v oblasti bezpečnosti potravín spoľahlivými vedeckými poznatkami vznikol v roku 2002 Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA).

Celoeurópska ochrana spotrebiteľa je potrebná aj v mnohých ďalších oblastiach. Z tohto dôvodu boli prijaté mnohé smernice EÚ o bezpečnosti kozmetických výrobkov, hračiek, zábavnej pyrotechniky atď. V roku 1993 bola založená Európska agentúra pre lieky (EMA), ktorá sa zaoberá žiadosťami o európske povolenie na uvedenie liekov na trh. Bez povolenia nemožno uviesť na trh v EÚ žiadny liek.

Európska únia takisto podniká kroky, aby chránila spotrebiteľov pred nepravdivou a zavádzajúcou reklamou, chybnými výrobkami a podvodmi v oblastiach ako spotrebiteľské pôžičky a zásielkový predaj alebo predaj cez internet.

© Image Broker/Beiga

Nové pravidlá EÚ v oblasti riadenia hospodárstva a financií pomohli ozdraviť a posilniť sektor bankovníctva.

7. Euro

- ▶ Euro je jednotná mena, ktorú spoločne používa 18 z 28 členských štátov Európskej únie. Pre bezhotovostné transakcie sa euro začalo používať v roku 1999 a pre všetky platby v roku 2002, keď boli vydané eurobankovky a euromince.
- ▶ Od každého nového členského štátu EÚ sa očakáva prijatie eura po tom, čo spĺňa potrebné kritériá. V dlhodobom horizonte by mali do eurozóny vstúpiť v zásade všetky krajiny EÚ.
- ▶ Euro prináša európskym spotrebiteľom značné výhody. Cestujúci sú ušetrení nákladov a rôznych ťažkostí pri výmene mien. Nakupujúci môžu priamo porovnávať ceny v rôznych krajinách. Ceny sú stabilné vďaka Európskej centrálnej banke, ktorej úlohou je udržiavať túto stabilitu. Okrem toho sa euro popri americkom dolári stalo hlavnou rezervnou menou. Existencia spoločnej meny ochránila krajiny eurozóny počas nedávnej finančnej krízy pred devalváciami mien na účely získania konkurenčných výhod a pred útokmi špekulantov.
- ▶ Štrukturálna slabosť ekonomík niektorých členských štátov vystavuje euro špekulatívnym útokom. Ako protiopatrenie voči tomuto riziku EÚ zriadila nástroje solidarity, ktoré počas krízy pomohli najzadlženejším vládam. Kľúčovou témou do budúcnosti je spôsob dosiahnutia užšej koordinácie a väčšej ekonomickej solidarity medzi členskými štátmi, čo si vyžaduje zabezpečenie dobrej správy ich verejných financií a zníženie ich rozpočtových deficitov.

I. Ako vzniklo euro

A. EURÓPSKY MENOVÝ SYSTÉM

V roku 1971 sa Spojené štáty americké rozhodli zrušiť fixné spojenie medzi dolárom a oficiálnou cenou zlata, ktoré zabezpečovalo globálnu peňažnú stabilitu po druhej svetovej vojne. Týmto sa ukončil systém fixných výmenných sadziieb. Guvernéri centrálnych bánk krajín EHS sa rozhodli obmedziť fluktuácie vo výmenných kurzoch medzi menami týchto krajín najviac na 2,25 %: tak vytvorili Európsky menový systém (EMS), ktorý začal fungovať v marci 1979.

B. OD EMS K HMÚ

Na zasadnutí Európskej rady v júni 1989 v Madride lídri EÚ prijali plán hospodárskej a menovej únie (HMÚ), ktorý mal tri etapy. Tento plán sa neskôr stal súčasťou Maastrichtskej zmluvy o Európskej únii, ktorú prijala Európska rada v decembri 1991.

II. Hospodárska a menová únia

A. TRI ETAPY

Prvá etapa, ktorá sa začala 1. júla 1990, zahŕňala:

- úplne voľný pohyb kapitálu v rámci Únie (zrušenie devízových kontrol);
- zvýšenie štrukturálnych fondov, aby sa posilnilo úsilie o odstránenie nerovností medzi európskymi regiónmi;
- hospodárske zblížovanie prostredníctvom multilaterálneho dohľadu nad hospodárskou politikou členských štátov.

Druhá etapa sa začala 1. januára 1994. Zahŕňala:

- založenie Európskeho menového inštitútu (EMI) vo Frankfurtu; EMI bol vytvorený z guvernérov centrálnych bánk krajín EÚ;
- zaistenie, aby boli centrálné banky nezávislé od vládneho dohľadu alebo aby si túto nezávislosť udržali;
- zavedenie pravidiel na obmedzenie deficitov národných rozpočtov.

Tretiu etapu predstavuje zrod eura. V období od 1. januára 1999 do 1. januára 2002 sa euro postupne zavádzalo ako spoločná mena zúčastnených krajín EÚ (Belgicko, Nemecko, Írsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko a Fínsko). Európska centrálna banka (ECB) prevzala úlohy EMI a prevzala zodpovednosť za monetárnu politiku, ktorá sa už vymedzila a vykonávala v novej mene.

Tri krajiny (Dánsko, Švédsko a Spojené kráľovstvo) sa z politických a technických dôvodov rozhodli euro v čase jeho zavedenia neprijať. Slovinsko sa stalo členom eurozóny v roku 2007, v roku 2008 nasledoval Cyprus a Malta, v roku 2009 Slovensko, v roku 2011 Estónsko a v roku 2014 Lotyšsko.

Eurozónu tak tvorí 18 krajín EÚ a každý z nových členských štátov sa k nim pripojí vtedy, keď splní nutné podmienky.

B. KONVERGENČNÉ KRITÉRIÁ

Na vstup do eurozóny musí každá krajina EÚ spĺňať týchto päť konvergenčných kritérií:

- **Cenová stabilita:** miera inflácie nesmie prekročiť priemernú mieru inflácie troch členských štátov s najnižšou infláciou o viac ako 1,5 %.
- **Úrokové miery:** dlhodobé úrokové miery nesmú prekročiť priemernú úrokovú mieru troch členských štátov s najnižšou úrokovou mierou o viac ako 2 %.
- **Deficity:** deficit štátneho rozpočtu musí byť menej ako 3 % HDP.
- **Verejný dlh:** nesmie prekročiť 60 % HDP.
- **Stabilita výmenného kurzu:** výmenný kurz musí ostať v rámci povoleného fluktuačného rozpätia predchádzajúcich dvoch rokov.

C. PAKT O STABILITE A RASTE

V júni 1997 prijala Európska rada v Amsterdame Pakt o stabilite a raste, ktorý predstavoval trvalý záväzok dodržiavať rozpočtovú stabilitu a umožnil uložiť sankcie každej krajine v eurozóne, ktorej rozpočtový deficit prevýšil 3 % HDP. Pakt bol posilnený v roku 2011. Rovnaká myšlienka bola ďalej posilnená v roku 2012, keď vlády 25 krajín EÚ podpísali medzinárodnú dohodu s názvom Zmluva o stabilite, koordinácii a správe v hospodárskej a menovej únii. Takisto je známa ako „fiškálna dohoda“ a zúčastnené krajiny majú podľa nej povinnosť zahrnúť pravidlá o vyrovnanom rozpočte do vnútroštátneho práva.

D. EUROSUPINA

Euroskupinu tvoria ministri financií krajín eurozóny, ktorí sa stretávajú s cieľom koordinovať hospodárske politiky a monitorovať rozpočtové a finančné politiky jednotlivých krajín. Euroskupina zastupuje aj záujmy eura na medzinárodných fórach. Lisabonská zmluva dala Euroskupine formálny status. V januári 2013 bol Jeroen Dijsselbloem, holandský minister financií, zvolený za predsedu Euroskupiny na obdobie dva a pol roka.

E. MAKROEKONOMICKÉ ZBLIŽOVANIE OD ROKU 2008: DÔSLEDKY FINANČNEJ KRÍZY

Finančná kríza z roku 2008 značne zvýšila verejný dlh vo väčšine krajín EÚ. Euro však poskytlo najzraniteľnejším ekonomikám ochranný štít pred rizikom devalvácie v období, keď zažívali krízu a čelili útokom špekulantov.

Na začiatku krízy sa mnoho bánk dostalo do problémov, z ktorých ich museli zachrániť národné vlády, čím sa zvýšil verejný dlh. Pozornosť sa následne preniesla na štátny dlh, keďže počas zimy 2009 – 2010 boli osobitne zasiahnuté niektoré hlboko zadlžené krajiny s narastajúcimi rozpočtovými deficitmi. Z tohto dôvodu lídri EÚ zriadili Európsky mechanizmus pre stabilitu. Tento „ochranný val“ má úverovú kapacitu v hodnote 500 miliárd EUR finančných prostriedkov garantovaných krajinami eurozóny a používa sa na zabezpečenie finančnej stability v eurozóne. Počas rokov 2010 – 2013 päť krajín podpísalo s rôznymi orgánmi EÚ a MMF dohody o finančnej pomoci (Írsko, Grécko, Španielsko, Cyprus a Portugalsko). Dohody boli prispôbené situácii jednotlivých krajín, ale zvyčajne zahŕňali reformy s cieľom zlepšiť efektivitu verejného sektora príslušnej krajiny. Do konca roka 2013 bolo Írsko prvou krajinou, ktorá úspešne zavŕšila dohodnutý program makroekonomických úprav a opäť si začala požičiavať finančné prostriedky priamo na kapitálových trhoch.

Ako súčasť odpovede na krízu členské štáty a inštitúcie EÚ tiež začali klásť väčší dôraz na ustanovenia Lisabonskej zmluvy, ktorých cieľom je posilňovať správu ekonomických záležitostí EÚ: predbežné prediskutovanie plánov rozpočtu jednotlivých štátov, monitorovanie národných ekonomík a sprísnenie pravidiel hospodárskej súťaže, ako aj uplatňovania sankcií, ak krajiny nedodržiavajú dohodnuté finančné pravidlá. Tento proces sa uskutočňuje počas prvých šiestich mesiacov každého roku a nazýva sa Európsky semester.

V reakcii na globálne finančné a hospodárske zmeny tak musí Európska únia konať razantnejšie, aby zabezpečila, že členské štáty spravujú svoje rozpočty zodpovedne a navzájom si finančne pomáhajú: to je jediný spôsob, ako zaistiť, aby si euro ako jednotná mena zachovalo svoju dôveryhodnosť a aby členské štáty dokázali spoločne čeliť hospodárskym výzvam globalizácie. Komisia aj Európsky parlament zdôrazňujú význam koordinácie vnútroštátnych hospodárskych a sociálnych politík, keďže – z dlhodobého hľadiska – spoločná európska mena sa nemôže udržať bez určitej formy spoločnej správy ekonomických záležitostí.

8. Vývoj založený na poznatkoch a inováciách

Stratégia Európa 2020 má za cieľ:

- ▶ reagovať na globalizáciu a ekonomickú krízu tým, že posilní konkurencieschopnosť európskej ekonomiky (telekomunikácie, služby, energetiku, nové zelené technológie pre udržateľný rozvoj);
- ▶ zabezpečiť:
 - inteligentný rast: podporu poznatkov, inovácií, vzdelávania a digitálnej spoločnosti,
 - udržateľný rast: podporu ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva zdroje,
 - inkluzívny rast: podporu hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré prispieva k sociálnej a územnej súdržnosti.

Na začiatku 90. rokov 20. storočia začali ekonomiky a každodenný život na celom svete vrátane Európy meniť dva významné javy: jedným z nich bola globalizácia, v dôsledku ktorej rástla všade na svete vzájomná závislosť ekonomík. Druhým bola technologická revolúcia vrátane internetu a nových informačných a komunikačných technológií.

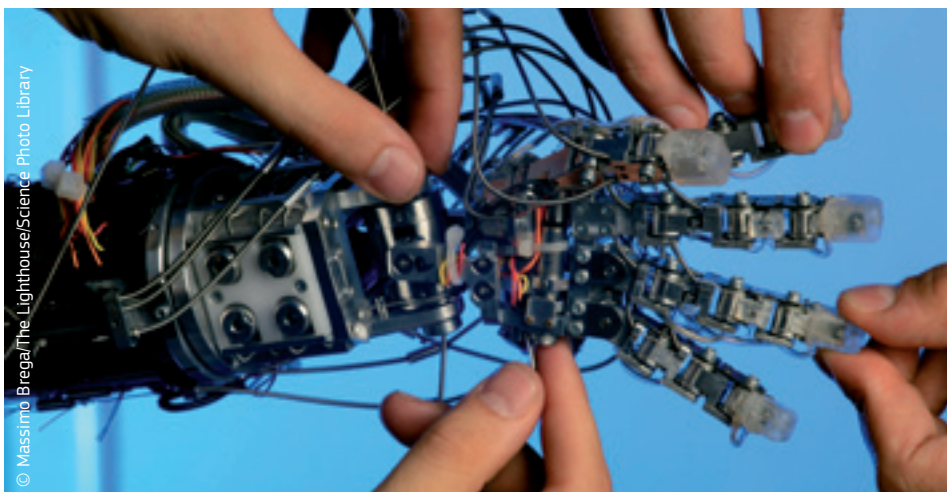
V nadväznosti na to EÚ v roku 2000 prijala stratégiu zameranú na modernizáciu európskeho hospodárstva nazvanú Lisabonský proces.

Nedávno svet zasiahla veľká finančná a hospodárska kríza, ktorá spôsobila závažný hospodársky úpadok a zvýšila nezamestnanosť v Európe. Po Lisabonskom procese nasledovala v roku 2010 stratégia Európa 2020, ktorá zahŕňa veľa rôznych iniciatív navrhnutých s cieľom zvýšiť produktivitu európskych ekonomík a zvýšiť sociálnu súdržnosť.

V rámci tejto stratégie sa 28 členských štátov EÚ dohodlo, že:

- poskytne Európskej komisii väčší priestor v jej úlohe koordinátora tohto procesu, najmä pokiaľ ide o šírenie najlepších postupov v Európe;
- urýchli reformy svojich finančných trhov a systémov sociálneho zabezpečenia a otvorenie svojho telekomunikačného a energetického sektora hospodárskej súťaži;
- zlepši svoje vzdelávacie systémy, bude viac pomáhať mladým ľuďom nájsť si prácu, upevní väzby medzi vysokými školami a podnikateľskou sférou a bude pokračovať v programoch Erasmus, Leonardo a Erasmus Mundus;
- prijme róznejšie opatrenia (napr. prostredníctvom harmonizácie svojich daňových predpisov a predpisov o sociálnom zabezpečení) s cieľom vytvoriť jednotný európsky trh v oblasti výskumu, ktorý by umožnil voľný pohyb vedcov, poznatkov a technológií v Európe;
- zvýši výdavky na výskum a inovácie na 3 % HDP (tento cieľ prijali aj Spojené štáty).

Na svojich každoročných jarných zasadaniach Európska rada hodnotí pokrok dosiahnutý pri implementácii tejto stratégie.

9. Čo znamená byť občanom Európskej únie?

- ▶ Občania Európskej únie môžu cestovať, žiť a pracovať kdekoľvek v EÚ.
- ▶ EÚ podporuje a financuje programy na zblížovanie občanov EÚ, a to najmä v oblastiach vzdelávania a kultúry.
- ▶ Pocity príslušnosti k Európskej únii sa bude vyvíjať len postupne, a to vďaka hmatateľným výsledkom, ktoré EÚ dosiahne, pričom jasnejšie vysvetlí, čo robí pre svojich občanov.
- ▶ Ľudia poznajú symboly spoločnej európskej identity, akým je napr. jednotná mena a európska vlajka a hymna.
- ▶ Začína vznikať európska verejná sféra s celoeurópskymi politickými stranami. Občania volia každých päť rokov nový Európsky parlament, ktorého poslanci následne hlasujú o novej Európskej komisii.

Občianstvo Európskej únie je zakotvené v Zmluve o EÚ: „Občanom Únie je každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu. Občianstvo Únie dopĺňa štátne občianstvo a nenahrádza ho...“ (článok 20 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie). Čo však znamená občianstvo EÚ v praxi?

I. Cestovanie, život a práca v Európe

Ak ste občan EÚ, máte právo cestovať, pracovať a žiť kdekoľvek v Európskej únii.

Ak ste úspešne ukončili vysokoškolské štúdium v trvaní aspoň troch rokov, vaša kvalifikácia sa bude uznávať vo všetkých krajinách EÚ, keďže členské štáty EÚ vzájomne dôverujú kvalite systémov vzdelávania a odbornej prípravy ostatných krajín.

Môžete pracovať v zdravotníctve, školstve a ďalších verejných službách (okrem polície, ozbrojených síl atď.) akejkoľvek krajiny Európskej únie. Čo môže byť prirodzenejšie, ako prijať britského učiteľa, aby učil angličtinu v Ríme, alebo podnieť mladého absolventa vysokej školy v Belgicku, aby sa zúčastnil na výberovom konaní na miesto štátneho zamestnanca vo Francúzsku?

Predtým než začnete cestovať v rámci EÚ, môžete od orgánov vašej krajiny získať európsky preukaz zdravotného poistenia, ktorý vám pomôže kryť vaše náklady na zdravotnú starostlivosť, ak ochoriete počas pobytu v inej krajine.

II. Ako môžete uplatňovať svoje práva občana Európskej únie

Ako občan Európskej únie nie ste len pracovník alebo spotrebiteľ: máte takisto osobitné politické práva. Od nadobudnutia platnosti Maastrichtskej zmluvy máte bez ohľadu na vašu štátnu príslušnosť právo voliť a byť volený vo voľbách do orgánov samosprávy v krajine vášho pobytu a vo voľbách do Európskeho parlamentu.

© Christophe Vander Eecken/Reporters

Európania môžu žiť a pracovať v ktorejkoľvek krajine EÚ.

Jedným zo základných práv ustanovených v Charte základných práv Európskej únie je právo na súlad medzi rodinným životom a kariérou.

© Ocean/obhs

Od decembra 2009 (keď nadobudla platnosť Lisabonská zmluva) máte takisto petičné právo – za predpokladu, že vašu petíciu podpíše aspoň milión ľudí z významného počtu krajín EÚ, môžete žiadať Komisiu o predloženie legislatívneho návrhu.

III. Základné práva

Dôraz, ktorý Európska únia kladie na práva občanov, potvrdila Európska rada v Nice v decembri 2000, keď slávnostne vyhlásila **Chartu základných práv Európskej únie**. Túto chartu vypracoval Konvent, ktorý pozostával z členov národných parlamentov a členov Európskeho parlamentu, z predstaviteľov národných vlád a jedného člena Komisie. V šiestich hlavách – Dôstojnosť, Slobody, Rovnosť, Solidarita, Občianstvo a Spravodlivosť – sa v 54 článkoch ustanovujú základné hodnoty Európskej únie a občianske, politické, ekonomické a sociálne práva občanov EÚ.

Úvodné články sú o ľudskej dôstojnosti, práve na život, práve na nedotknuteľnosť osoby a práve na slobodu prejavu a svedomia. Kapitola o solidarite inovatívnym spôsobom spája sociálne a hospodárske práva. Ide o:

- právo na štrajk;
- právo pracovníkov na informácie a na konzultácie;
- právo zosúladiť rodinný a pracovný život;
- právo na zdravotnú starostlivosť, sociálne zabezpečenie a sociálnu pomoc v celej Európskej únii.

Charta tiež podporuje rovnosť medzi mužmi a ženami a zavádza také práva, akým je ochrana údajov, zákaz eugenických praktík a reprodukčného klonovania ľudských bytostí, právo na ochranu životného prostredia, práva detí a starších osôb a právo na dobrú správu vecí verejných.

Lisabonská zmluva, ktorá nadobudla platnosť 1. decembra 2009, dáva charte rovnakú právnu silu, akú majú zmluvy – na základe charty je teda možné obrátiť sa na Súdny dvor EÚ. (V Poľsku a v Spojenom kráľovstve sa však uplatňovanie charty riadi protokolom, ktorý bude neskôr platiť aj v Českej republike.)

Článok 6 Lisabonskej zmluvy navyše poskytuje EÚ právny základ na podpísanie Európskeho dohovoru o ľudských právach. Tento dohovor by potom v zmluvách EÚ nebol obsiahnutý len formou odkazu, ale nadobudol by v krajinách EÚ právnu silu, čím by sa zlepšila ochrana ľudských práv v Európskej únii.

IV. Európa znamená vzdelávanie a kultúru

Pocit spolupatričnosti a spoločného osudu sa nedá umelo vyrobiť. Taký pocit môže vzniknúť jedine zo spoločného kultúrneho povedomia. Preto sa Európa musí upriamiť nielen na ekonomické aspekty, ale aj na vzdelávanie, občianstvo a kultúru.

EÚ neurčuje spôsob organizácie školstva a vzdelávania ani obsah učebných osnov: o týchto otázkach rozhodujú príslušné ústredné orgány štátnej správy, resp. samosprávne orgány každého štátu. EÚ však realizuje programy pod názvom Erasmus+ na podporu výmeny žiakov a študentov, aby mladí ľudia mohli vycestovať do iného štátu, kde sa môžu odborne vzdelávať, študovať, učiť sa nové jazyky a zúčastňovať sa na spoločných aktivitách škôl alebo univerzít v iných krajinách. V období rokov 2014 – 2020 sa očakáva, že podporu dostane vyše 4 miliónov ľudí.

V rámci bolonského procesu európske krajiny spolupracujú na vytvorení Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania. To napríklad znamená, že univerzitné štúdium vo všetkých dotknutých krajinách povedie k získaniu porovnateľných a vzájomne uznávaných akademických titulov (bakalárska hodnosť, magisterská hodnosť a doktorát).

V oblasti kultúry EÚ so svojím programom Kreativná Európa podporuje spoluprácu medzi televíznymi a filmovými tvorcami, propagátormi, vysielateľmi a kultúrnymi subjektmi z rôznych krajín. Vďaka tomu sa vyrobí viac európskych filmov a televíznych programov, čím vzniká protiváha americkej produkcie.

Jednou z najcharakteristickejších črt Európy je jej jazyková rôznorodosť. Zachovanie tejto rôznorodosti je dôležitým cieľom EÚ. Mnohojazyčnosť má pre spôsob fungovania Európskej únie zásadný význam. Právne predpisy EÚ musia byť dostupné vo všetkých 24 úradných jazykoch a každý člen EP má právo používať na rokovaníach parlamentu vlastný jazyk.

V. Ombudsman a vaše právo obracať sa s petíciami na Parlament

V snahe priblížiť EÚ občanom zriadila Zmluva o Európskej únii funkciu ombudsmana. Ombudsmana vymenúva Európsky parlament a jeho funkčné obdobie sa zhoduje s funkčným obdobím Parlamentu. Jeho úlohou je vyšetrovať sťažnosti na inštitúcie a orgány EÚ. Sťažnosti môžu podať občania EÚ alebo osoba či organizácia s bytým alebo sídlom v členskej krajine EÚ. Ombudsman sa snaží o zmierlivé vyriešenie sporu medzi žalobcom a dotýčnou inštitúciou alebo orgánom.

Každá osoba s pobytom v Európskej únii sa okrem toho môže obrátiť na Európsky parlament s petíciou. Ide o ďalšie dôležité prepojenie medzi inštitúciami EÚ a verejnosťou.

VI. Pocit príslušnosti

Myšlienka „Európy občanov“ je celkom nová. V súčasnosti už existuje niekoľko symbolov spoločnej európskej identity, napr. európsky pas, ktorý sa používa od roku 1985. Vodičské preukazy EÚ sa vydávajú vo všetkých krajinách EÚ od roku 1996. EÚ má motto „Zjednotení v rozmanitosti“ a 9. máj sa oslavuje ako „Deň Európy“.

Navrhované znenie Ústavy Európskej únie z roku 2004 výslovne uvádzalo európsku hymnu (Beethovenova Óda na radosť) a európsku vlajku (kruh 12 zlatých hviezd na modrom pozadí), no Lisabonská zmluva, ktorá tento dokument nahradila, ich už nespomína. Sú to naďalej symboly EÚ a členské štáty, miestne orgány a jednotliví občania ich môžu používať, ak si to želajú.

Ľudia však nemôžu mať pocit príslušnosti k Európskej únii, pokiaľ si nebudú uvedomovať, čo a prečo EÚ vlastne robí. Inštitúcie EÚ a členské štáty sa musia oveľa viac usilovať, aby otázky EÚ vysvetlili jasným a jednoduchým jazykom.

Ľudia tiež musia vidieť, že EÚ hmatateľným spôsobom mení ich život. V tejto súvislosti má od roku 2002 veľký vplyv používanie eurobankoviek a euromincí. Viac než dve tretiny občanov EÚ spravuje svoj osobný rozpočet a úspory v eurách. Uvádzanie cien tovarov a služieb v eurách znamená, že spotrebiteľia môžu priamo porovnávať cenové rozdiely medzi jednotlivými krajinami.

V súlade so Schengenskou dohodou boli medzi väčšinou krajín EÚ zrušené kontroly na hraniciach a už táto skutočnosť dáva ľuďom pocit príslušnosti k jednej zjednotenej geografickej oblasti.

Pocit príslušnosti však vyplýva najmä z pocitu osobnej účasti na rozhodovacom procese EÚ. Každý dospelý občan EÚ má právo hlasovať vo voľbách do Európskeho parlamentu, čo predstavuje dôležitý základ demokratickej legitimacy EÚ. Táto legitimita sa tým väčšmi zvyšuje, čím viac právomocí získava Európsky parlament, čím väčšie slovo majú národné parlamenty v záležitostiach EÚ a čím viac sa občania Európy aktívne angažujú v mimovládnych organizáciách, v politických hnutiach a zakladaní politických strán s celoeurópskou pôsobnosťou. Existuje niekoľko spôsobov, ako prispieť k formovaniu európskej agendy a mať vplyv na politiky EÚ. Napríklad existujú online diskusné fóra venované záležitostiam Európskej únie, kde sa môžete zapojiť do diskusie, môžete tiež uverejniť svoje názory na blogy komisárov alebo členov EP. Okrem toho môžete kontaktovať Komisiu alebo Parlament, a to buď priamo, online, alebo cez ich kancelárie vo vašej krajine (bližšie informácie nájdete na vnútornej strane zadnej obálky tejto publikácie).

Európska únia bola založená s cieľom slúžiť národom Európy a na formovaní jej budúcnosti sa musia aktívne podieľať ľudia zo všetkých skupín spoločnosti. Zakladatelia EÚ si boli toho dobre vedomí. Jean Monnet už v roku 1952 povedal: „Nespájame štáty, zjednocujeme ľudí.“ Zvyšovanie povedomia verejnosti o EÚ a zapájanie občanov do jej aktivít je dodnes jednou z najväčších výzev inštitúcií EÚ.

10. Európa slobody, bezpečnosti a spravodlivosti

- ▶ Otvorenie vnútorných hraníc medzi členskými štátmi EÚ je veľmi hmatateľná výhoda pre obyčajných ľudí, pretože môžu voľne cestovať bez toho, aby podliehali hraničnej kontrole.
- ▶ Táto sloboda vnútorného pohybu však musí ísť ruka v ruku so zvýšenými kontrolami na vonkajších hraniciach EÚ, aby sa účinne bojovalo proti organizovanému zločinu, terorizmu, nelegálnemu prisťahovalectvu a obchodovaniu s ľuďmi a drogami.
- ▶ Krajiny EÚ spolupracujú v oblasti policajnej činnosti a spravodlivosti, aby bola Európa bezpečnejšia.

Európski občania majú všade v Európskej únii nárok na slobodný život bez strachu pred prenasledovaním alebo násilím. Medzinárodný zločin a terorizmus však napriek tomu patria medzi hlavné obavy dnešných Európanov.

Je jasné, že sloboda pohybu musí znamenať, že každý dostane kdekoľvek v EÚ rovnakú ochranu a rovnaký prístup k spravodlivosti. Takto sa cez následné zmeny a doplnenia zmlúv postupne z Európskej únie stáva jednotný „priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti“.

Priestor pre činnosť EÚ v týchto oblastiach sa v priebehu rokov rozšíril vďaka tomu, že Európska rada postupne prijala tri rámcové programy. Ide o Tamperský program (1999 – 2004), Haagsky program (2005 – 2009) a Štokholmský program (2010 – 2014). Zatiaľ čo Tamperský program a Haagsky program sa zameriavali na väčšiu bezpečnosť, Štokholmský program sa sústreďuje skôr na ochranu občianskych práv.

Proces prijímania rozhodnutí sa v týchto oblastiach stal účinnejší vďaka Lisabonskej zmluve, ktorá nadobudla platnosť v decembri 2009. Dovtedy bola všetka zodpovednosť za vytváranie a spravovanie priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti vyhradená len členským štátom. V tejto oblasti bola aktívna najmä Rada (t. j. prostredníctvom rokovania a dohody medzi

ministrami jednotlivých vlád) a Komisia s Parlamentom zohrávali len malú úlohu. Lisabonská zmluva to zmenila: Rada teraz prijíma väčšinu svojich rozhodnutí hlasovaním kvalifikovanou väčšinou a Parlament má v rozhodovacom procese postavenie rovného partnera.

I. Voľný pohyb v EÚ a ochrana jej vonkajších hraníc

Voľný pohyb osôb v EÚ priniesol všetkým členským štátom bezpečnostné problémy, keďže došlo k zrušeniu kontrol na vnútorných hraniciach EÚ. Na vyváženie tejto situácie sa na vonkajších hraniciach EÚ musia vykonávať dodatočné bezpečnostné opatrenia. Vzhľadom na to, že slobodu pohybu v EÚ môžu využívať aj páchatelia trestnej činnosti, policajné zbory a súdy členských štátov EÚ musia spolupracovať v boji proti cezhraničnej trestnej činnosti.

Obyvateľstvo EÚ starne a legálni prisťahovalci so správnou kvalifikáciou pomáhajú vyplniť medzery na trhu práce.

Spolupráca medzi colnými orgánmi pomáha znižovať nedovolené obchodovanie a trestnú činnosť.

© George Steinmetz/Corbis

K veľkému zjednodušeniu cestovania po Európskej únii došlo v roku 1985, keď vlády Belgicka, Nemecka, Francúzska, Luxemburska a Holandska podpísali dohodu v malom pohraničnom luxemburskom mestečku Schengen. Odsúhlasili, že v rámci svojich spoločných hraníc zrušia všetky kontroly osôb nezávisle od ich štátnej príslušnosti, zharmonizujú kontroly na hraniciach s krajinami mimo EÚ a zavedú spoločnú vízovú politiku. Vytvorili tak priestor bez vnútorných hraníc známy ako schengenský priestor.

Schengenská dohoda a od nej odvodená sekundárna legislatíva sa stali neoddeliteľnou súčasťou zmlúv EÚ a schengenský priestor sa postupne rozrástol. V roku 2013 schengenské pravidlá v plnej miere vykonávali všetky krajiny EÚ okrem Bulharska, Írska, Chorvátska, Cypru, Rumunska a Spojeného kráľovstva. Do schengenského priestoru patria aj štyri krajiny, ktoré nie sú členmi EÚ – Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko.

Sprísnenie kontrol na vonkajších hraniciach EÚ sa stalo prioritou pri rozšíreniach EÚ v rokoch 2004 a 2007. Za riadenie spolupráce v EÚ v otázkach bezpečnosti vonkajších hraníc je zodpovedná európska agentúra Frontex so sídlom vo Varšave. Členské štáty môžu dať svoje člny, helikoptéry a lietadlá k dispozícii na účel vykonávania spoločných hliadok – napríklad v citlivých oblastiach Stredozemného mora. EÚ uvažuje aj o založení služby európskej pohraničnej stráže.

II. Azylová a prisťahovalecká politika

Európa je hrdá na svoju humanitárnu tradíciu a ochotu poskytovať azyl utečencom, ktorí sú v nebezpečenstve alebo sú prenasledovaní. V súčasnosti však vlády krajín EÚ musia čeliť naliehavej otázke, ako zvládať rastúci počet legálnych i nelegálnych prisťahovalcov v oblasti bez vnútorných hraníc.

Vlády krajín EÚ sa dohodli, že budú harmonizovať svoje pravidlá tak, aby sa žiadosti o azyl mohli vybavovať na základe jednotných celoeurópskych zásad. Boli prijaté spoločné minimálne normy prijímania žiadateľov o azyl a priznávania postavenia utečenca. Bol vytvorený Európsky podporný úrad pre azyl so sídlom na Malte s cieľom pomáhať spolupráci medzi krajinami EÚ v tejto oblasti.

V posledných rokoch prichádzajú do Európy veľké množstvá nelegálnych prisťahovalcov a riešenie tohto problému je jednou z hlavných priorít EÚ. Vlády členských krajín spolupracujú pri riešení problému pašovania nedovoleného prevádzania ľudí a pri dosahovaní dohôd o spoločných pravidlách návratu nelegálnych prisťahovalcov do ich domovských krajín. Súčasne sa zlepšuje koordinácia legálneho prisťahovalectva podľa pravidiel EÚ o zjednotení rodín, o statuse osôb s dlhodobým pobytom a o povoľovaní pobytu občanom krajín, ktoré nie sú členmi EÚ, na účely štúdia alebo vykonávania výskumu.

III. Boj proti medzinárodnému zločinu

Na boj so zločineckými skupinami, ktoré vytvárajú siete zaoberajúce sa obchodovaním s ľuďmi a ktoré využívajú bezbranné ľudské bytosti, najmä ženy a deti, je nutné koordinované úsilie.

Organizovaná trestná činnosť je čoraz sofistikovanejšia a na svoje aktivity pravidelne používa európske a medzinárodné siete. Terorizmus jasne ukázal, že môže s veľkou brutalitou zaútočiť kdekoľvek na svete.

To bol dôvod založenia Schengenského informačného systému (SIS). Ide o komplexnú databázu umožňujúcu policajným zborom a súdom vymieňať si informácie o osobách, na ktoré bol vydaný príkaz na zatknutie alebo žiadosť o vydanie, a o odcudzených predmetoch, akými sú napr. vozidlá alebo umelecké diela. Databáza novej generácie známa pod názvom SIS II má väčšiu kapacitu a umožňuje, aby sa v nej uchovávali nové druhy údajov.

Jeden z najlepších spôsobov, ako chytiť páchatelov trestnej činnosti, je zistiť pôvod majetku, ku ktorému sa dostali trestnou činnosťou. Z tohto dôvodu a z dôvodu prerušiť financovanie kriminálnych a teroristických organizácií prijala EÚ právne predpisy na predchádzanie tzv. praniu špinavých peňazí.

Najväčším krokom vpred počas posledných niekoľkých rokov v oblasti spolupráce medzi orgánmi presadzovania práva bolo vytvorenie Europolu, orgánu EÚ so sídlom v Haagu, v ktorom pracujú príslušníci polície a colných správ. Zaoberá sa širokou škálou medzinárodnej trestnej činnosti, obchodovaním s drogami, obchodovaním s odcudzenými vozidlami, sieťami zaoberajúcimi sa obchodovaním s ľuďmi a nelegálnym prisťahovalectvom, sexuálnym vykorisťovaním žien a detí, detskou pornografiou, falzifikátmi, obchodovaním s rádioaktívnym a jadrovým materiálom, terorizmom, práním špinavých peňazí a falšovaním eura.

IV. Na ceste k vytvoreniu Európskeho súdneho priestoru

V súčasnosti funguje v Európskej únii vedľa seba mnoho súdnych systémov, každý v priestore ohraničenom hranicami daného členského štátu. Medzinárodná trestná činnosť a terorizmus však neberú žiadny ohľad na hranice štátov. To je dôvod, prečo EÚ potrebuje spoločný rámec pre boj s terorizmom, obchodovaním s drogami a výrobou falzifikátov, a to v záujme garantovania vyššej úrovne ochrany pre svojich občanov a zlepšenia medzinárodnej spolupráce v tejto oblasti. EÚ tiež potrebuje spoločnú politiku v oblasti trestnej spravodlivosti, aby sa zabezpečilo, že spolupráci medzi súdmi rôznych krajín nebránia prekážky spôsobené odlišnosťami vo vymedzení určitých trestných činov.

Hlavným príkladom praktickej spolupráce v tejto oblasti je Eurojust, centrálna koordinačná štruktúra zriadená v roku 2003 v Haagu. Zmyslom jeho fungovania je umožniť, aby vyšetrovacie orgány a prokuratúry jednotlivých krajín spolupracovali pri vyšetrowaní tých trestných činov, ktoré sa týkajú niekoľkých krajín EÚ. Podobne ako v prípade Eurojustu možno vytvoriť Európsku prokuratúru – s podmienkou, že také rozhodnutie prijme Rada (alebo skupina najmenej deviatich členských štátov). Jej úlohou by bolo vyšetrowať a stíhať trestné činy proti finančným záujmom EÚ.

Ďalším nástrojom praktickej cezhraničnej spolupráce je európsky zatýkací rozkaz, ktorý sa používa od januára 2004. Nahrádza extradičné konania.

V oblasti občianskeho práva prijala EÚ právne predpisy, ktoré majú pomáhať vykonu súdnych rozhodnutí v cezhraničných prípadoch týkajúcich sa rozvodov, rozluky, starostlivosti o deti a nárokov na výživné. Cieľom je zabezpečiť, aby rozhodnutia súdov jednej krajiny boli platné aj v inej krajine. EÚ ustanovila spoločné postupy na zjednodušenie a urýchlenie urovnania cezhraničných sporov v podobe malých a jednoznačných občianskoprávných žalôb týkajúcich sa napr. vymáhania pohľadávok a bankrotu.

11. EÚ na svetovej scéne

- ▶ Európska únia má väčší vplyv na svetovej scéne, keď v medzinárodných otázkach (napríklad na medzinárodných rokovaníach) zastáva jednotný postoj. Aby sa dosiahol tento stav a zvýšil sa medzinárodný profil EÚ, Európska rada získala v roku 2009 stáleho predsedu a bol vymenovaný prvý vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.
- ▶ V oblasti obrany si každá krajina naďalej zachováva svoju zvrchovanosť bez ohľadu na to, či je členom NATO, alebo je neutrálna. Členské krajiny EÚ však rozvíjajú vojenskú spoluprácu v oblasti misií na udržiavanie mieru.
- ▶ EÚ je významným aktérom v medzinárodnom obchode a spolu so Svetovou obchodnou organizáciou (WTO) sa usiluje o otvorenie trhov a regulovaný systém obchodovania.
- ▶ Z historických a geografických dôvodov venuje EÚ osobitnú pozornosť Afrike (prejavuje sa to prostredníctvom politik rozvojovej pomoci, obchodných preferencií, potravinovej pomoci a podpory dodržiavania ľudských práv).

Európska únia sa z hospodárskeho, obchodného a peňažného hľadiska stala jednou z najvýznamnejších svetových veľmocí. Niekedy sa EÚ označuje za hospodárskeho obra, ale politického trpaslíka. Je to nepresné tvrdenie. EÚ má dôležitý vplyv v rámci medzinárodných organizácií ako Svetová obchodná organizácia (WTO), určité orgány Organizácie Spojených národov (OSN) a na svetových samitoch o životnom prostredí a rozvoji.

Je však pravda, že EÚ a jej členské štáty musia ešte prejsť dlhú cestu v oblasti diplomacie a politiky, kým sa budú môcť vyjadrovať jednotne k dôležitým svetovým témam. Vojenská obrana (základ národnej suverenity) navyše zostáva v rukách vlád jednotlivých štátov, medzi ktorými existujú väzby vytvorené v rámci aliancií typu NATO.

I. Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika

A. ZALOŽENIE EURÓPSKEJ DIPLOMATICKEJ SLUŽBY

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (SZBP) a európska bezpečnostná a obranná politika (EBOP) definujú hlavné úlohy zahraničnej politiky EÚ. Tieto politiky zaviedla Maastrichtská zmluva (1992), Amsterdamská zmluva (1997) a Zmluva z Nice (2001). Tvoria tzv. druhý pilier EÚ – oblasť politiky, v ktorej sa o činnosti rozhoduje formou dohody medzi vládami a v ktorej Komisia a Parlament zohrávajú len malú rolu. Rozhodnutia sa v tejto oblasti prijímajú konsenzom, hoci jednotlivé štáty sa môžu zdržať hlasovania. Hoci Lisabonská zmluva zrušila v štruktúre EÚ tzv. piliere, nezmenila spôsob, akým sa rozhoduje o otázkach bezpečnosti a obrany. Zmenila však názov politiky z EBOP na SBOP – spoločná bezpečnostná a obranná politika. Taktiež došlo k zviditeľneniu SZBP prostredníctvom vytvorenia postu vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.

EÚ uskutočňuje civilné alebo vojenské operácie na udržanie mieru, ako je napr. táto misia proti pirátom vo vodách pri pobreží Somálska.

Jeho úlohou je zastupovať spoločný postoj Únie a vystupovať v mene EÚ v medzinárodných organizáciách a na medzinárodných konferenciách. Pomáhajú mu tisíce úradníkov EÚ a jej členských štátov, ktorí tvoria Európsky útvar pre vonkajšiu činnosť – čo je vlastne diplomatická služba EÚ.

Cieľom zahraničnej politiky EÚ je v zásade zaručiť bezpečnosť, stabilitu, demokraciu a dodržiavanie ľudských práv – nielen v jej bezprostrednej blízkosti (napr. na Balkáne), ale aj v ďalších problematických regiónoch vo svete, ako je napr. Afrika, Blízky východ a Kaukaz. Jej hlavným nástrojom sú „nedirektívne metódy“, pod ktorými sa myslia okrem iného napr. volebné pozorovateľské misie, humanitárna pomoc a rozvojová pomoc. V roku 2012 EÚ poskytla humanitárnu pomoc v hodnote viac ako 1,3 miliardy EUR. EÚ poskytuje 60 % celosvetovej rozvojovej pomoci a pomáha najbiednejším krajinám sveta s bojom proti chudobe, zabezpečením potravín pre obyvateľstvo, predchádzaním prírodným katastrofám, zabezpečením prístupu k pitnej vode a bojom s chorobami. EÚ súčasne aktívne podporuje tieto krajiny pri budovaní právneho štátu a otváraní trhov medzinárodnému obchodu. Komisia a Európsky parlament venujú veľkú pozornosť tomu, aby sa pomoc poskytovala zodpovedným spôsobom a aby sa riadne spravovala a používala.

Je EÚ schopná a ochotná prekročiť hranicu diplomacie „nedirektívnych metód“? Táto otázka predstavuje hlavnú výzvu nasledujúcich rokov. Príčasto sú spoločné vyhlásenia a spoločné stanoviská Európskej rady k dôležitým medzinárodným problémom (mierový proces na Blízkom východe, Irak, terorizmus, vzťahy s Ruskom, Iránom, Kubou atď.) len vyjadrením najnižšieho spoločného menovateľa. Veľké členské štáty zatiaľ pokračujú vo vlastnom individuálnom diplomatickom snažení. Európska únia sa môže za svetového aktéra považovať len vtedy, ak bude zastávať jednotný postoj. Ak má narásť jej dôveryhodnosť a vplyv, musí spojiť svoju hospodársku silu a postavenie obchodnej veľmoci so stabilným vykonávaním spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky.

B. HMATATEĽNÉ ÚSPECHY SPOLOČNEJ BEZPEČNOSTNEJ A OBRANNEJ POLITIKY (SBOP)

Od roku 2003 má Európska únia spôsobilosť realizovať operácie krízového manažmentu vďaka silám, ktoré jej členské štáty na tieto účely dobrovoľne poskytli.

Zodpovednosť za realizáciu týchto operácií nesie niekoľko politicko-vojenských orgánov: Politický a bezpečnostný výbor (PBV), Vojenský výbor Európskej únie (VVEÚ), Výbor pre civilné aspekty krízového manažmentu (Civcom) a Vojenský štáb Európskej únie (EUMS). Spomenuté orgány sa zodpovedajú Rade a majú sídlo v Bruseli.

Tieto nástroje predstavujú podstatu spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. Vďaka nim môže EÚ vykonávať úlohy, ktoré si stanovila – humanitárne misie, misie na nastolenie mieru a misie na udržanie mieru. Tieto misie nesmú znamenať zdvojenie činnosti, ktorú už vykonáva NATO, čo sa garantuje tzv. dohodami „Berlín plus“, ktoré boli dohodnuté medzi NATO a EÚ. Na ich základe má EÚ prístup k logistickým zdrojom NATO (služiacim na účely odhaľovania, komunikácie, velenia a transportu).

Od roku 2003 Európska únia začala 30 vojenských operácií a civilných misií. Prvá z nich bola misia v Bosne a Hercegovine, kde jednotky EÚ nahradili sily NATO. Tieto misie a operácie pod európskou vlajkou sa uskutočnili alebo uskutočňujú na troch kontinentoch. Patrí sem misia EUFOR v Čade a Stredoafrickej republike, operácia Atalanta proti somálskym pirátom v Adenskom zálive, ktorú vykonáva EUNAVFOR (národné vojenské sily EÚ), misia EULEX, ktorej cieľom je pomôcť vytvoriť právny štát v Kosove, a misia EUPOL v Afganistane, ktorej úlohou je výcvik afganskej polície.

Vzhľadom na to, že vojenská technológia je čoraz sofistikovanejšia a nákladnejšia, vlády EÚ pociťujú čoraz väčšiu potrebu spolupracovať pri výrobe zbraní – najmä teraz, keď sa usilujú o znížovanie verejných výdavkov v záujme zvládnutia finančnej krízy. Navyše ak ich ozbrojené sily majú vykonávať spoločné misie mimo Európy, ich systémy musia byť schopné medzi sebou fungovať a ich technická a iná výbava musí byť dostatočne štandardizovaná. Preto Európska rada v Thesalonikách (Solún) v júni 2003 prijala rozhodnutie založiť Európsku obrannú agentúru (EDA), ktorá má pomáhať rozvíjať vojenské kapacity EÚ. EDA formálne vznikla v roku 2004.

II. Obchodná politika otvorená svetu

Významné postavenie EÚ ako obchodnej veľmoci jej dáva značný medzinárodný vplyv. EÚ podporuje systém pravidiel Svetovej obchodnej organizácie (WTO), ktorá má 159 členských krajín. Tento systém poskytuje určitý stupeň právnej istoty a transparentnosti pri uskutočňovaní medzinárodného obchodu. WTO stanovuje podmienky, za akých sa jej členovia môžu brániť proti nekalým praktikám, ako je damping (predaj pod cenu), prostredníctvom ktorých vývozcovia bojujú proti konkurencii. Takisto poskytuje aj postup na urovanie sporov medzi dvoma alebo viacerými obchodnými partnermi.

Od roku 2001 sa Európska únia v rámci kola obchodných rokovaní z Dauhy usiluje o otvorenie svetového obchodu. Ide o náročné rokovania, avšak EÚ zostáva presvedčená, že po finančnej a hospodárskej kríze by zníženie

EÚ podporuje otváranie trhov a rozvoj obchodu v multilaterálnom rámci Svetovej obchodnej organizácie.

© Andy Aitchison/In Pictures/Corbis

svetového obchodu zmenilo hospodársky pokles na skutočnú hlbokú hospodársku depresiu.

Obchodná politika EÚ je úzko spojená s jej rozvojovou politikou. Na základe svojho všeobecného systému preferencií (VSP) udelila EÚ bezcolný preferenčný prístup alebo preferenčný prístup so zníženými sadzbami cla na svoj trh väčšine dovážaného tovaru z rozvojových krajín a transformujúcich sa ekonomík. V prípade 49 najchudobnejších krajín sveta zachádza dokonca ešte ďalej. Všetky ich vývozy, s jedinou výnimkou, ktorou sú zbrane, majú bezcolný prístup na trh EÚ.

EÚ však nemá osobitné obchodné dohody so svojimi hlavnými obchodnými partnermi spomedzi rozvinutých krajín, ako sú napr. Spojené štáty americké a Japonsko. V ich prípade sa obchodné vzťahy riadili mechanizmami WTO, ale rokuje sa o bilaterálnych dohodách. Európska únia čoraz väčšmi obchoduje s nastupujúcimi mocnosťami z iných častí sveta, od Číny a Indiu po Strednú a Južnú Ameriku. Obchodné dohody s týmito krajinami sa týkajú aj technickej a kultúrnej spolupráce. Čína sa stala druhým najdôležitejším obchodným partnerom EÚ (po Spojených štátoch amerických) a najväčším dodávateľom tovaru dovážaného do EÚ (v roku 2012 viac ako 17 % tovaru dovezeného do EÚ pochádzalo z Číny). Európska únia je najväčším obchodným partnerom Ruska a jeho najväčším zdrojom investícií. Okrem obchodu sú hlavnou témou v európsko-ruských vzťahoch cezhraničné otázky, ako napríklad bezpečnosť dodávok energie, najmä plynu.

III. Afrika

Vzťahy medzi Európou a subsaharskou Afrikou majú dlhú históriu. Podľa Rímskej zmluvy z roku 1957 sa vtedajšie kolónie a zámorské územia členských štátov stali pridruženými územiami Spoločenstva. Dekolonizácia, ktorá sa začala na začiatku 60. rokov 20. storočia, zmenila túto väzbu na iný druh spojenia, a to na vzťah zvrchovaných krajín.

Dohoda z Cotonou, podpísaná v roku 2000 v Cotonou, hlavnom meste Beninu, predstavovala začiatok novej etapy v rozvojovej politike EÚ. Táto dohoda medzi Európskou úniou a krajinami Afriky, Karibiku a Tichomoria (AKT) je najambicióznejšou a najďalekosiahlejšou obchodnou dohodou a dohodou o pomoci, ktorá sa vôbec kedy uzavrela medzi rozvinutými a rozvíjajúcimi sa krajinami. Je pokračovaním Dohovoru z Lomé, ktorý bol podpísaný v Lomé, hlavnom meste Toga, v roku 1975 a ktorý bol následne niekoľkokrát aktualizovaný.

Táto dohoda zachádza podstatne ďalej ako predošlé dohody, keďže sa posunula od obchodných vzťahov založených na prístupe na trh k obchodným vzťahom v širšom zmysle slova. Okrem toho sa ňou zavádzajú aj nové postupy riešenia prípadov porušovania ľudských práv.

Európska únia udelila osobitné obchodné výhody najmenej rozvinutým krajinám, z ktorých 39 podpísalo Dohodu z Cotonou. Od roku 2005 môžu do EÚ vyvážať prakticky akýkoľvek druh výrobku bez povinnosti platiť clo.

12. Aká budúcnosť čaká Európu?

- ▶ „Európa sa nesformuje zo dňa na deň ani podľa jediného plánu. Vybuduje sa prostredníctvom konkrétnych úspechov, ktoré najprv vytvoria skutočnú solidaritu.“
- ▶ Tento výrok z roku 1950 je stále pravdivý. Aké veľké výzvy však čakajú Európu v najbližších rokoch?

„Európa sa nesformuje zo dňa na deň ani podľa jediného plánu. Vybuduje sa prostredníctvom konkrétnych úspechov, ktoré najprv vytvoria skutočnú solidaritu.“ Tieto slová použil Robert Schuman vo svojej slávnej deklarácii, ktorou sa 9. mája 1950 začal projekt európskej integrácie. Aj o šesťdesiat rokov neskôr jeho slová stále platia. Solidarita medzi národmi Európy sa musí jednoducho prispôbovať novým výzvam meniaceho sa sveta. Dobudovanie jednotného trhu začiatkom 90. rokov 20. storočia bolo veľkým úspechom, ale bolo treba urobiť viac. Aby mohol trh účinne fungovať, muselo prísť euro, ktoré sa objavilo v roku 1999. Na účely riadenia eura a zabezpečenia cenovej stability bola založená Európska centrálna banka: finančná kríza v rokoch 2008 – 2009 a dlhová kríza v roku 2010 ukázali, že euro je zraniteľné voči útoku globálnych špekulantov. Okrem ECB je nutná aj koordinácia hospodárskych politík jednotlivých štátov, a to v oveľa intenzívnejšej podobe, akú v súčasnosti predstavuje Euroskupina. Plánuje teda EÚ skutočne spoločné riadenie ekonomiky?

Jean Monnet, veľký architekt európskej integrácie, uzavrel v roku 1976 svoje pamäti týmito slovami: „Zvrchované národy minulosti už nie sú schopné riešiť problémy prítomnosti: nemôžu zabezpečiť vlastný pokrok ani kontrolovať vlastnú budúcnosť. A samotné Spoločenstvo je len jedna etapa na ceste k organizovanému svetu zajtrajška.“ Mali by sme vzhľadom na dnešnú globálnu ekonomiku považovať Európsku úniu za politicky irelevantnú? Alebo by sme sa mali skôr pýtať, ako naplno využiť potenciál vyše pol miliardy Európanov, ktorí majú spoločné hodnoty a záujmy?

Európska únia bude mať čoskoro viac ako 30 členských štátov s veľmi odlišnou históriou, jazykmi a kultúrami. Môže taká rôznorodá rodina národov tvoriť spoločnú politickú „verejnú sféru“? Môžu jej občania rozvinúť spoločné vnímanie „európanstva“, pričom zostanú pevne spojení so svojou krajinou, regiónom a svojou miestnou komunitou? Možno to dokážu, ak dnešné členské štáty budú nasledovať príklad úplne prvého európskeho spoločenstva – ESUO –, ktoré sa zrodilo na troskách druhej svetovej vojny. Jeho morálna legitimita bola založená na zmierení a upevnení mieru medzi bývalými nepriateľmi. Toto spoločenstvo sa držalo zásady, že všetky členské štáty, či už veľké, alebo malé, majú rovnaké práva a menšiny treba rešpektovať.

Bude možné naďalej prehľbovať európsku integráciu a tvrdiť, že členské štáty EÚ a ich obyvatelia chcú to isté? Alebo budú lídri EÚ viac využívať „posilnenú spoluprácu“, aby sa *ad hoc* zoskupenia členských štátov mohli vydať istým smerom bez ostatných štátov? Pokiaľ by sa táto forma spolupráce používala častejšie, mohla by vzniknúť „Európa na mieru“ alebo „premenlivá geometria“, ktorá by každému členskému štátu dávala slobodu rozhodnúť sa, či bude vykonávať konkrétnu politiku, alebo či bude súčasťou konkrétnej inštitúcie. Takéto riešenie by sa mohlo zdať lákavo jednoduché, no bol by to začiatok konca EÚ, ktorej činnosť je založená na predvídaní spoločných záujmov svojich členských štátov z krátkodobého aj dlhodobého hľadiska. Opiera sa o koncepciu solidarity – to znamená delbu nákladov aj výhod. Znamená to mať spoločné pravidlá a spoločné politiky. Výnimky a odchýlky z pravidiel by sa mali poskytovať len výnimočne a na krátke časové obdobie. Niekedy môžu byť potrebné prechodné dojednania a obdobia postupného zavádzania, no ak všetky členské štáty nebudú dodržiavať tie isté pravidlá a pracovať v prospech tých istých cieľov, naruší sa solidarita a dôjde k strate výhod príslušnosti k silnej a zjednotenej Európe.

Budúcnosť Európanov závisí od ich dnešnej spolupráce.

Hospodárska kríza zároveň ukázala, že krajiny, ktoré používajú euro, sa nachádzajú v špeciálnej situácii závislosti, v dôsledku čoho fungujú ako základná skupina krajín v rámci EÚ.

Globalizácia núti Európu súťažiť nielen s jej tradičnými súpermi (Japonsko a USA), ale aj s rýchlo sa vzťahujúcimi hospodárskymi veľmocami, ako je napr. Brazília, Čína a India. Môže Európa ďalej obmedzovať prístup na svoj jednotný trh v záujme ochrany svojich noriem v sociálnej oblasti a v oblasti ochrany životného prostredia? Ak by tak aj konala, nebolo by možné uniknúť tvrdej realite medzinárodnej súťaže. Jediným riešením pre Európu je stať sa skutočným globálnym aktérom, vystupujúcim jednotne na svetovej scéne a účinne presadzujúcim svoje záujmy vďaka svojmu jednotnému postoj. Pokrok v tomto smere možno dosiahnuť len vtedy, ak sa bude uberať smerom k politickej únii. Predseda Európskej rady, predseda Komisie a vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku musia EÚ spoločne ponúkať silné a dôsledné vedenie.

Zároveň sa EÚ musí priblížiť občanom. Európsky parlament – ktorý s každou novou zmluvou získal väčší vplyv – sa priamo volí na základe všeobecného volebného práva každých päť rokov. Percentuálny podiel obyvateľstva reálne hlasujúceho v týchto voľbách je však v každej krajine iný a volebná účasť je často nízka. Výzvou pre inštitúcie EÚ a vlády jednotlivých štátov je nájsť lepšie spôsoby informovania a komunikácie s verejnosťou (prostredníctvom vzdelávania, sietí mimovládnych organizácií atď.), a tým podporovať vznik spoločnej európskej verejnej sféry, v ktorej sa občania EÚ môžu podieľať na formovaní politickej agendy.

Napokon by sa Európa mala dôrazne angažovať v medzinárodných záležitostiach. Jednou zo silných stránok EÚ je jej schopnosť šíriť európske hodnoty za jej hranicami. Hodnoty, ako je dodržiavanie ľudských práv, presadzovanie právneho štátu, ochrana životného prostredia a udržiavanie sociálnych noriem v sociálne orientovanom trhovom hospodárstve. Vzhľadom na svoju nedokonalosť si môže EÚ len ťažko robiť nárok na to, aby ju považovali za žiarivý príklad pre zvyšok ľudstva. Ostatné regióny ju budú ako príklad vnímať v tej miere, v akej bude úspešná. Čo by sa pokladalo v nasledujúcich rokoch za úspech EÚ? Opätovné nastolenie rovnováhy verejných financií. Úspešné zvládnutie starnutia obyvateľstva spôsobom, ktorý nespravodlivo nezaťažuje mladšiu generáciu. Etické zodpovedanie závažných otázok, ktoré prináša vedecký a technologický pokrok – obzvlášť v biotechnológii. Zaisťovanie bezpečnosti pre občanov bez oslabenia ich slobody. Ak Európa dokáže čeliť týmto výzvam, zachová si rešpekt ostatných krajín sveta a zostane pre ne zdrojom inšpirácie.

Kľúčové dátumy v histórii európskej integrácie

- 1950** **9. máj**
Robert Schuman, francúzsky minister zahraničných vecí, vystupuje s dôležitým prejavom, v ktorom predstaví návrhy, ktoré sú založené na myšlienkach Jeana Monneta. Navrhuje, aby Francúzsko a Spolková republika Nemecko združili svoje zdroje uhlia a ocele do jednej organizácie, do ktorej sa môžu zapojiť aj ostatné európske krajiny.
- 1951** **18. apríl**
Šesť krajín – Belgicko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko, Spolková republika Nemecko a Taliansko – podpisuje v Paríži Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO). Do platnosti vstupuje 23. júla 1952 na obdobie 50 rokov.
- 1955** **1. a 2. jún**
Stretnutie ministrov zahraničných vecí šiestich krajín v Messine, kde sa rozhoduje o rozšírení európskej integrácie na ostatné oblasti ekonomiky.
- 1957** **25. marec**
Šesť krajín podpisuje v Ríme zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Euratom). Do platnosti vstupujú 1. januára 1958.
- 1960** **4. január**
Na podnet Spojeného kráľovstva sa Štokholmským dohovorom zakladá Európske združenie voľného obchodu (EZVO), ktoré zoskupuje niekoľko európskych krajín nepatriacich do EHS.
- 1963** **20. júl**
V Yaoundé sa podpisuje dohoda o pridružení medzi EHS a 18 africkými krajinami.
- 1965** **8. apríl**
Je podpísaná zmluva o zlúčení výkonných orgánov troch spoločenstiev (ESUO, EHS a Euratom) a vzniká jedna Rada a jedna Komisia. Do platnosti vstupuje 1. júla 1967.
- 1966** **29. január**
Takzvaný Luxemburský kompromis: po politickej kríze Francúzsko súhlasí, že sa bude opäť zúčastňovať na stretnutiach Rady pod podmienkou, že sa uzavrie dohoda o pravidle jednomyselnosti v prípade, keď sú v hre rozhodujúce národné záujmy.
- 1968** **1. júl**
Úplné zrušenie cla na priemyselné výrobky medzi členskými štátmi o 18 mesiacov skôr, ako bolo plánované, a zavedenie Spoločného colného sadzovníka.
- 1969** **1. a 2. december**
Na samite v Haagu sa politickí vodcovia EHS rozhodnú prehĺbiť európsku integráciu.
- 1970** **22. apríl**
V Luxemburgu je podpísaná zmluva, ktorá umožňuje Európskym spoločenstvám, aby boli vo väčšej miere financované z vlastných zdrojov, a ktorá poskytuje Európskemu parlamentu väčšie právomoci v oblasti dohľadu.

- 1973** **1. január**
Dánsko, Írsko a Spojené kráľovstvo vstupujú do Európskych spoločenstiev, počet členov sa zvyšuje na deväť. Nórsko nepristupuje na základe výsledkov referenda.
- 1974** **9. a 10. december**
Na samite v Paríži sa politickí vodcovia deviatich členských štátov rozhodnú, že sa chcú stretávať trikrát do roka ako Európska rada. Odsúhlasia aj priame voľby do Európskeho parlamentu a schvália založenie Európskeho fondu regionálneho rozvoja.
- 1975** **28. február**
V Lomé sa podpisuje dohovor (Lomé I) medzi EHS a 46 krajinami Afriky, Karibiku a Tichomorja (AKT).
- 22. júl**
Podpisuje sa zmluva, ktorá dáva Európskemu parlamentu väčšie právomoci v oblasti rozpočtu a zakladá Európsky dvor audítorov. Platnosť nadobúda 1. júna 1977.
- 1979** **7. – 10. jún**
Prvé priame voľby do 410-členného Európskeho parlamentu.
- 1981** **1. január**
Grécko vstupuje do Európskych spoločenstiev, čím sa počet členských štátov zvyšuje na 10.
- 1984** **14. a 17. jún**
Druhé priame voľby do Európskeho parlamentu.
- 1985** **7. január**
Jacques Delors sa stáva predsedom Komisie (1985 – 1995).
- 14. jún**
Podpisuje sa Schengenský dohovor s cieľom zrušiť kontroly na hraniciach medzi členskými krajinami Európskych spoločenstiev.
- 1986** **1. január**
Španielsko a Portugalsko vstupujú do Európskych spoločenstiev, čím sa počet členov zvyšuje na 12.
- 17. a 28. február**
V Luxemburgu a v Haagu je podpísaný Jednotný európsky akt. Do platnosti vstupuje 1. júla 1987.
- 1989** **15. a 18. jún**
Tretie priame voľby do Európskeho parlamentu.
- 9. november**
Pád Berlínskeho múra.
- 1990** **3. október**
Zjednotenie Nemecka.

- 1991** **9. a 10. december**
Európska rada prijíma v Maastrichte Zmluvu o Európskej únii. Táto zmluva kladie základy spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, užšej spolupráce v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí, ako aj základy vytvorenia hospodárskej a menovej únie vrátane jednotnej meny.
- 1992** **7. február**
V Maastrichte je podpísaná Zmluva o Európskej únii. Do platnosti vstupuje 1. novembra 1993.
- 1993** **1. január**
Vznik jednotného trhu.
- 1994** **9. a 12. jún**
Štvrté priame voľby do Európskeho parlamentu.
- 1995** **1. január**
Rakúsko, Fínsko a Švédsko vstupujú do EÚ, čím sa počet členov zvyšuje na 15. Nórsko opäť nepristupuje, pretože aj tentoraz väčšina Nórov v referende hlasovala proti pristúpeniu.
- 23. január**
Nastupuje nová Európska komisia na čele s predsedom Jacquesom Santerom (1995 – 1999).
- 27. a 28. november**
Euro-stredomorská konferencia v Barcelone otvára partnerstvo medzi EÚ a krajinami ležiacimi na južnom pobreží Stredozemného mora.
- 1997** **2. október**
Podpísanie Amsterdamskej zmluvy. Platnosť nadobúda 1. mája 1999.
- 1998** **30. marec**
Pre nové kandidátske krajiny – Cyprus, Malta a 10 krajín strednej a východnej Európy – sa začína prístupový proces.
- 1999** **1. január**
Jedenásť krajín EÚ prijíma euro, ktoré sa dostáva do obehu na peňažných trhoch a nahrádza meny v bezhotovostných transakciách. Európska centrálna banka (ECB) preberá zodpovednosť za menovú politiku. Grécko sa stáva 1. januára 2001 dvanástou krajinou, ktorá prijala euro.
- 10. a 13. jún**
Piate priame voľby do Európskeho parlamentu.
- 15. september**
Začiatok funkčného obdobia novej Európskej komisie (1999 – 2004) s predsedom Romanom Prodim.
- 15. a 16. október**
Európska rada v Tampere rozhoduje o vytvorení jednotného priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti na území EÚ.

- 2000**
- 23. a 24. marec**
Európska rada v Lisabone vytvára novú stratégiu pre zlepšenie zamestnanosti v EÚ, modernizáciu ekonomiky a posilnenie sociálnej súdržnosti v Európe založenej na poznatkoch.
- 7. a 8. december**
Na zasadnutí Európskej rady v Nice sa odsúhlasuje text budúcej zmluvy, ktorá mení systém rozhodovacích procesov v EÚ tak, aby bola Únia pripravená na rozšírenie. Predsedovia Európskeho parlamentu, Európskej rady a Európskej komisie slávnostne vyhlasujú Chartu základných práv Európskej únie.
- 2001**
- 26. február**
Je podpísaná Zmluva z Nice. Platnosť nadobúda 1. februára 2003.
- 14. a 15. december**
Európska rada v Laekene prijíma Deklaráciu o budúcnosti Únie. Tým sa otvára cesta chystanej veľkej reforme EÚ a zriadeniu Konventu (ktorého predsedom je Valéry Giscard d'Estaing) povereného vypracovaním Európskej ústavy.
- 2002**
- 1. január**
V 12 krajinách eurozóny sa začínajú používať eurobankovky a euromince.
- 2003**
- 10. júl**
Konvent o budúcnosti Európy ukončuje svoju prácu na návrhu Európskej ústavy.
- 2004**
- 1. máj**
Česká republika, Estónsko, Cyprus, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovinsko a Slovensko sa stávajú členmi EÚ.
- 10. a 13. jún**
Šieste priame voľby do Európskeho parlamentu.
- 29. október**
V Ríme podpisuje 25 hláv štátov a vlád Európsku ústavu.
- 22. november**
Začiatok funkčného obdobia novej Európskej komisie s predsedom Joséom Manuelom Barrosom.
- 2005**
- 29. máj a 1. jún**
Voliči vo Francúzsku odmietajú v referende Európsku ústavu, o tri dni sa to isté stane v Holandsku.
- 3. október**
Začiatok prístupových rokovaní s Tureckom a Chorvátskom.
- 2007**
- 1. január**
Bulharsko a Rumunsko sa stávajú členmi Európskej únie. Slovinsko sa stáva 13. krajinou, ktorá prijíma euro.
- 13. december**
Je podpísaná Lisabonská zmluva.

- 2008** **1. január**
Cyprus a Malta prechádzajú ako 14. a 15. krajina na euro.
- 2009** **1. január**
Slovensko sa stáva 16. krajinou, ktorá prijíma euro.
- 4. – 7. jún**
Siedme priame voľby do Európskeho parlamentu.
- 2. október**
V Írsku vyslovuje v referende väčšina zúčastnených súhlas s Lisabonskou zmluvou.
- 1. december**
Do platnosti vstupuje Lisabonská zmluva.
Herman Van Rompuy sa stáva predsedom Európskej rady.
Catherine Ashtonová sa stáva vysokou predstaviteľkou Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.
- 2010** **9. február**
Európsky parlament schvaľuje novú Európsku komisiu, ktorej predsedom je po druhý raz José Manuel Barroso.
- 9. máj**
Vzniká predchodca Európskeho mechanizmu pre stabilitu, ktorý disponuje prostriedkami v objeme 750 miliárd EUR. Je jedným z mnohých opatrení, ktoré majú Európe pomôcť prekonať hospodársku a finančnú krízu.
- 2011** **1. január**
Estónsko sa stáva 17. krajinou, ktorá prijíma euro.
- 2012** **2. marec**
25 členských štátov EÚ podpisuje Zmluvu o stabilite, koordinácii a správe v hospodárskej a menovej únii. Platnosť nadobudla 1. januára 2013.
- 2013** **1. júl**
Chorvátsko pristupuje k Európskej únii.
- 2014** **1. január**
Lotyšsko sa stáva 18. krajinou, ktorá prijíma euro.
- 22. – 25. máj**
8. priame voľby do Európskeho parlamentu.
- 2015** **1. január**
Litva sa stáva 19. krajinou, ktorá prijíma euro.

Spojte sa s EÚ

ONLINE

Informácie vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie sú dostupné na webovej stránke: www.europa.eu.

OSOBNĚ

V celej Európe sa nachádzajú stovky miestnych informačných centier EÚ. Adresu vášho najbližšieho centra nájdete na tejto webovej stránke: www.europedirect.europa.eu.

TELEFONICKY ALEBO E-MAILOM

Europe Direct je služba, ktorá odpovedá na vaše otázky o Európskej únii. Túto službu môžete využívať bezplatne na telefónnom čísle: **00 800 6 7 8 9 10 11** (niektorí operátori mobilných sietí nepovoľujú prístup k číslam 00800 alebo tieto hovory fakturujú) alebo na spoplatnenom telefónnom čísle z krajín mimo EÚ: **+32 22999696**. Môžete tiež zasiať e-mail prostredníctvom: www.europedirect.europa.eu.

PREČÍTAJTE SI O EURÓPE

Od publikácií o EÚ vás delí len jedno kliknutie – nájdete ich na internetovej stránke EU Bookshop: www.bookshop.europa.eu.

Informácie a publikácie o Európskej únii môžete získať na nasledujúcich miestach:

EURÓPSKEJ KOMISIE

Zastúpenie Európskej komisie v Slovenskej republike

Palisády 29
811 06 Bratislava
SLOVENSKO/SLOVAKIA
Tel. +421 254431718
e-mail: comm-rep-sk@ec.europa.eu

EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Informačná kancelária Európskeho parlamentu

Palisády 29
811 06 Bratislava
SLOVENSKO/SLOVAKIA
Tel. +421 259429683
e-mail: epbratislava@europarl.europa.eu
web: www.europaskyparlament.sk

Zastúpenia Európskej komisie a informačné kancelárie Európskeho parlamentu sú vo všetkých štátoch Európskej únie. V iných častiach sveta má Európska únia delegácie.

Európska únia

Členské štáty Európskej únie (2014)

Kandidátske krajiny a potenciálne kandidátske krajiny

Európa v 12 lekciách

Akému cieľu slúži EÚ? Prečo a ako bola založená? Ako funguje? Čo už urobila pre svojich občanov a aké úlohy musí riešiť v súčasnosti?

Môže EÚ v čase globalizácie úspešne súťažiť s inými veľkými ekonomikami a súčasne si zachovať svoje sociálne štandardy? Aké bude postavenie Európy na svetovej scéne v nasledujúcich rokoch? Kde budú ležať jej hranice? A aká budúcnosť čaká euro?

To sú len niektoré z otázok, ktorým sa venuje Pascal Fontaine, odborník na tematiku EÚ, vo svojej populárnej brožúrke *Európa v 12 lekciách*. Pascal Fontaine je bývalým asistentom Jeana Monneta a profesorom na Institut d'Études Politiques v Paríži.

